

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1124.

CHICAGO, ILL., 28. MARCA (MARCH 28,) 1929.

LETO—VOL. XXIV.

VSEBINA:

ČLANKI.

Mednarodna banka.
Revolucija v Mehiki v stagnaciji.
Maršal Ferdinand Foch.
Jugoslavija bo baje postala uradno Jugoslavija.
Leo Trockij o povprečnosti.
"Popustljivost" ruskih monarhistov.
Nad dva tisoč življenj za premog.
Volitve v italijanski "parlament".
Zadruga in zadružništvo (Anton Kristan).
"Proletarec" in Narodna tiskarna.
Ekonomski položaj v Italiji.
Odločitev je padla — večina je za spremembo oblike Proletarca.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

"Proletarec" začne s prihodnjim tednom izhajati v novi formi.
Glasujte za delavske kandidate! (Milwaukee).
Iz Kansasa o združenju klubov JSZ.
Česa potrebujemo, da pride več živahnosti na seje kluba št. 1 JSZ?
Jos. Snoy o agitaciji v Penni in o obliki.

O dopisih za in proti spremembi oblike Proletarca.
O razpravi za provizorična pravila, formi Proletarca in drugem (Forest City, Pa.)
Klub št. 5 proti spremembi oblike.
Mnenja o obliki Proletarca iz Minnesote.
Slovincem v Chicagu.
Naša prvomajska številka.
Agitatorji na delu.
Listu v podporo.
Izobraževalna akcija J. S. Z.

DRAMA IN GLASBA

Koncert "Zarje" bo v nedeljo 7. aprila v S. N. D., Cleveland, O.
Slovenski umetnik v tujini in doma v "Sporinski plošči".
Koncert "Lire" bo v nedeljo 14. aprila.

RAZNO.

Pod spovednim pečatom (roman, nadaljevanje).
Kako so izpadle volitve delegatov SNPJ. v clevelandskih in okoliških društvih?

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Društva (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vsa leta (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

CENIK KNJIG KI JIH IMA V ZALOGI "PROLETAREC".

ROMANI, POVESTI, ČRTICE IN OPISI.

Albrecht Ivan: Srce, novele, vez.50
Album slovenskih književnikov (uredil dr. Janko Slebinger), vsebuje opise in slike slov. književnikov od Trubarja naprej. Fina vezba.	\$5.00
Andrejev Leonid: Plat zvona, novele, vez.45
Povest o sedmih obešenih, posvečena L. N. Tolstemu, vez.50
Arcibašev M.: Sanin, vez.	1.50
Azov Vladimir in Teffi: Humoreske, groteske in satire, broširana60
Barbusse H.: Ogenj, dnevnik desetnije, povest iz svetovne vojne, vez.	1.25
Beg iz teme: (ruski pisatelj,) broš. \$1, vezana	1.25
Bohinjec P.: Svetobor, povest iz konca enajstega stoletja, broš.50
Bulwer L. E.: Poslednji dnevi Pompejev, I. in II. del, broš.	1.50
Burroughs Edgar R.: Tarzan, sin opice, vez.	1.00
Tarzan in svet, vez.	1.00
Tarzanove živali, vez.	1.00
Tarzanov sin, vez.	1.00
Tarzanova mladost v džungli, vez.	1.00
(vseh pet knjig \$4.50)	
Calco L.: Cerkvene miši, povest iz sedajnosti, broš.75
Cankar Ivan: Podobe iz sanj, vez.75
Moje življenje, broš. 60c, vezana85
Cankar Ivan: Zbrani spisi, I. zv., vsebina: Erotika, izdaja 1902; Erotika, izdaja 1899; Pesmi 1892-1898; Vinjete, vez. \$2.00; II. zv., vsebina: Črtice in povesti ter Kritični in polemični spisi, vez. \$2.00; III. zv., vsebina: Jakob Ruda, Potovanje Nikolaja Nikiča, Za narodov blagor, Črtice ter Kritični in polemični spisi, vez. \$2.00; IV. zv., vsebina: Knjiga za lahkomišelnje ljudi in Tujei, vez. \$2.00; V. zv., vsebina: Kralj na Betajnovi, Na klancu in Črtice, vez. \$2.00; VI. zv., vsebina: Ob zori, Življenje in smrt Petra Novljana in Hiša Marije pomočnice, vez. \$2.00; VII. zv., vsebina: Mimo življenja, Črtice in novele ter Kritični spisi, vezana \$2.00. Vseh 7 knjig skupaj	13.00
Cankar Izidor:	
Obiski pri slovenskih pisateljih in umetnikih, vez.	1.25
S poti, potopisne črtice, broš.75
Cankarjev zbornik, vez.	1.00
Cehov Anton P.: Sosedje in druge novele, broš.50
Chesterton G. K.: Četrtek, fantastičen roman, broš.50
Chocholoušek P.: Jug, zgodovinski roman, 616 strani, broš. 75c, vez.	1.00
Cigler Janez: Deteljica ali življenje treh kranjskih bratov francoskih vojakov, broširana45
Coloma Louis: Boy, roman, vez.40
Coloma-Poljanec: Kraljica mučenica, zgodovinski roman, broš.75
Concourt Ed. De.: Dekle Eliza, roman, broš.50
Dickens Charles: Božična pesem v prozi, broš.40
Dolenc Hinko dr.: Zbrani spisi, broš.50
Dostojevski F. M.:	
Besi, roman v dveh delih, 758 strani, vez.	2.50
Idijot, I., II., III. in IV. del vsak 90c, skupaj vsi štiri	3.50
Zapiski iz mrtvega doma, I. in II. del, vez.	2.25
Zločin in kazen, roman v dveh delih, vez.	2.00
Bele noči—Mali junak, povesti, broš.50
Iralec, iz spominov mladeniča, roman, broš.75
Dumas Aleksander: Vitez iz rdeče hiše, roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broš. 75c, vez.	1.00
Zvestoba do groba, roman, vez.	1.50
Elizabeta, hči sibirskega jetnika25
Erjavec Fran: Povesti, vez.50
Feigel Damir:	
Bacili in bacilke, humoreske, broš.45
Domače živali, vez.45
Po strani klobouk, humoreske, broš.75
Pol litra vipavca, vez.50
Tik za fronto, broš.50
Federer Henrik: Patria, povest iz irske junaške dobe, broš.35
Federer-Poljanec: Sisto e Sesto, povest iz Abrucev, broš.35
Finžgar F. S.: Iz modernega sveta, roman, vez.	1.50
Finžgar F. S.: Zbrani spisi, vsebina IV. zv.: Dekla Ančka in Srečala sta se, vez. \$1.00; vsebina V. zv.: Boji, Kronika gosp. Urbana in Golobova njiva, vez. \$1.25; vsebina VI. zv.: Sama, Kakor Pelikan, Boltežar, Naš vsakdanji kruh in Tri črne žene, vez. \$1.50, vse tri knjige skupaj	3.50
Flaubert G.: Tri povesti, broš.65
Franco Anatole: Kuhinja pri kraljici gosji nožici, broš. 75c, vez.	1.00
Pingvinski otok, vez.	1.00
Gogolj N.: Taras Buljba, povest, broš. 50c, vez.75
Golar Cvetko: Prelepa Vasiljica in druge ruske pravljice, broš.40
Gorkij Maksim: Deveti januar, črtica iz ruske revolucije 1905, broš.25
Povesti, 210 strani, broš.75
Green A. K.: Za milijoni, roman, broš.65
Hamsun Knut: Glad, roman, broš.75
Hašek J.: Pustolovščine dobrega vojaka Švejka v svetovni vojni, vez.	1.50
Jaklič Franc: Ljudske povesti, broš.50
Jelovec Ernestina: Spomini na Prešerna, broš.65
Jirasek Alojz: Filozofska zgodba, vez.50
Jubilejni zbornik: Ob petdesetletnici Otona Župančiča, fina vezba	1.50
Jurčić Josip: Zbrani spisi (nova izdaja, fina vezba). Vsebina I. zv.: Pesmi, Narodne pravljice in pripovedke, Spomini na deda, Prazna vera, Uboštvo in bogastvo, Jesenska noč med slov. polharji, Juri Kozjak in Domen, \$1.50; vsebina II. zv.: Spomini starega Slovenca, Tihotapec, Juri Kobilca, Dva prijatelja, Vrban Smukova ženitev in Grad Rojinje, \$1.50; vsebina III. zv.: Kloštrski žolnir in Deseti brat, \$1.50; vsebina IV. zv.: Golida, Hči mestnega sodnika, Nemški valpet, Dva Brata, Božidar Tirtelj, Kozlovska sodba v Višnji gori, Črta iz življenja političnega agitatorja, Sin kmečkega cesarja in Sosedov sin, \$2.00; vsebina V. zv.: Lipe, Pipa tobaka, Moč in pravica, Zupanovanje v Globokem dolu, V vojni krajini, Telečja pečenka, Ivan Erazem Tattenbach, Bela ruta, Bel denar, Na Kolpskem ustju in Doktor Zober, \$2.50. Vseh 5 knjig skupaj	8.00
Kellermann B.: Predor, socialen roman, broš.75
Kernik Janko: Zbrani spisi, broširani. Vsebina I. zv.: Agitator, 75c; vsebina II. zv.: Lutski ljudje, Testament 85c; vsebina III. zv.: Rošlin Vrjanko, Jara gospoda in Očetov greh, \$1.25; vsebina IV. zv.: Gospod Janez, Kmetske slike, Humoreske, Povesti za ljudstvo, \$1.25; vsebina V. zv.: Pesmi, Berite novice, Kritike, Komentar, \$1.50; VI. zv.: Njegovo delo in doba, I. sešitek: Leta mladosti in učenja, II. in III. sešitek: Novelist in Politik, \$2.50, vseh šest knjig skupaj	7.00
Kmet Marija: Bilke, povesti in črtice, broš.45
Koder Anton: Marjetica, idila, broš.65
Keller G.: Don Corea, roman, broš.25
K. S.: Požigalec, povest, broš.25
Kuhar Lovro: Povesti, broš.50
Kveder Zofka: Iz naših krajev, povesti, vez.80
Vladka in Mitka, vez.50
Lah Ivan: Uporniki, povest iz kmečkih puntov, vez.75
Lermontov M. J.: Junak našega časa, povest, broš.75
Levstik Vladimir: Obsojenci, povesti, broš.75
Višnjeva repatica, satiričen roman v dveh delih, broš.	2.00
London Jack: Morski vrag, roman, broš.80
Roman treh src, vez.	1.30
Železna peta, socialen roman v dveh delih, broš.	1.00
Mačhar J. S.: Konfesije literata, zbirka spisov, vez.65
Majar H.: Srečolovec, povest, broš.35
Čvetke, šopek pravljic za stare in mlade, broš.20
Malograjski Fr.: Za srečo, povest, broš.40
Maselj Fran-Podlimbarski: Zbrani spisi, fina vezba. Vsebina I. zv.: Slike in črtice, Gorski potoki in Tovariš Damjan; II. zv.: Potresna povest, Moravske slike, Vojvoda Pero in Perica ter črtice. Skupaj 816 strani. Posamezen zvezek \$2, oba skupaj	3.75
Melville Whyte G. J.: Gladijatorji, zgodovinski roman iz prvega stoletja, I. in II. del, broš. oba skupaj75

(Nadaljevanje na 16. strani.)

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1124.

CHICAGO, ILL., 28. MARCA (MARCH 28,) 1929.

LETO—VOL. XXIV.

Upravišтво (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

TU IN TAM O TEM IN ONEM

Mednarodna banka

ČASI, KO SE JE smatralo "internacionalnost" za nekaj grešnega, — za izdajstvo napram "domovini", izginjajo. Mednarodnost je bila "izdajstvo domovine" le, ako so se združevali delavci. Gospod gospodar je bil "naroden", pa je hotel, da je tudi njegov delavec "naroden", — da se z nikomur ne družijo v "prevratne" namene. Ali tudi za mednarodnost velja dvojna mera: Čisto patriotično je, da se združujejo nemški, francoski, belgijski in angleški kapitalisti v truste, ki so mednarodnega obsega in mednarodno upravljani. Ko pa so se pred leti začeli združevati delavci teh dežel, so jih preganjali in gospodarji so hujskali oblast proti njim pod masko patriotizma in lojalnosti do domovine. Po svetovni vojni so isti gospodarji začeli varovati ter utrjevati svoje interese z ustanavljanjem mednarodnih trustov. Delavci se ne zgražemo radi tega, ker vemo, da je ekonomski proces tak, in da morajo slediti malim združevanjem večja in večja.

V Parizu so se pred par tedni sešli skupaj zastopniki zaveznških dežel ter Nemčije, da se končno veljavno dogovore o vprašanju nemške vojne odškodnine. Za posredovalce in ravno-pravne člane konference sta bila povabljeni tudi Amerikanca J. Pierpont Morgan in Owen D. Young, ki sta vzela s seboj še nekaj drugih, npr. Thomas Lamont-a, ki je Morganov drug. Oba sta znana finančnika v mednarodnem svetu. Morgan je poleg tega še poglavar nevidne ameriške vlade in vodilni internacionalni bankir. Njegova moč je silnejša — dasi povprečnemu človeku nevidna, kakor pa je moč kateregakoli monarha ali predsednika republike na svetu. On določa toke zunanji politiki marsikateri deželi; državniki se s svojimi zaupnimi agenti obračajo nanj za nasvete in mnenja. Morgan je pomagal Musoliniju v sedlo, Morgan skrbi, da nobena vlada nobene velike dežele ne dela ničesar svetovno važnega proti njegovi volji. Male vlade pa so itak docela odvisne od njega in delajo po naročilih iz njegovih krogov.

J. Pierpont Morgan je v Parizu obravnaval z zastopniki evropskih držav vprašanje nemške

vojne odškodnine in še marsikaj drugega. V krogu finančnih veščakov in diplomatov je prišel odprto na dan z idejo za ustanovitev mednarodne banke. V začetku naj bi ta banka ravnala v glavnem le z nemško vojno odškodnino, potem pa bi se razvila v ustanovo, ki bi izvrševala i druge posle splošnega mednarodnega značaja. Ni še določeno, kje bo njen sedež. Zagovorniki Lige narodov ga hočejo v Genevi v Švici, toda ker je tam glavni stan Lige, Zedinjene države pa ji niso "uradno" prijazne, so vodilni finančniki sklenili, da je treba poiskati drugo mesto. Eni so za Haag na Nizozemskem, kjer je mednarodno razodišče ter Carnegijeva mirovna palača, Angleži pa hočejo, da bo sedež te banke v Londonu, ker smatrajo London še vedno za svetovni denarni centrum.

Ni važno, kje bo sedež nove banke. Važno je le to, da jo bodo ustanovili tisti krogi, ki so se najbolj hudovale proti mednarodnosti. Niti ni potrebno, da bi ta banka takoj postala velikanski mednarodni finančni zavod. Bankirji so pametni in vedo, da skoki v ekonomskih zadevah te vrste niso varni, niti praktični. Začeli bodo poloma. In pri tem se zavedajo, da bodo končno uspeli.

Delavci se iz takih konferenc lahko mnogo uče in nauče. Kadar se navdušujejo za "domovino" na način, da pri tem mrze druge narode ali dežele, bi bilo dobro, če bi jih zadelo razsvetljenje, katero bi jim pomagalo do dognanja, da so gospodje veleindustrialci, zastopniki mednarodne trgovine in internacionalni bankirji med seboj zelo vljudni, in da na svojih konferencah vselej sklepajo z vidika "mednarodnosti", toda v interesu onih, ki lastujejo svetovna bogastva.

Revolucija v Mehiki v stagnaciji

REVOLUCIJA MEHIŠKIH GENERALOV, ki je nastala nepričakovano, ni dosegla tiste proporcije kakor so obetali prvi dnevi, niti je ni bilo moč poraziti, kakor je obljuboval predsednik Gil. Najboljše delovne sile Mehike so vposlajene v tej medsebojni vojni, ki razdira, kar je bilo s trudom zgrajenega. Največja mehiška revolucija bo ona, ki bo odpravila "mehiške" evolucije.

Maršal Ferdinand Foch

V PARIZU so pred nekaj dnevi pokopali z velikim pompom, ki je lasten Francozom, vrhovnega poveljnika zavezniških čet tekom svetovne vojne, maršala Ferdinanda Focha. Vsi dnevni listi po vsem svetu so pisali o njemu, ko je dne 20. marca prišla že več dni pričakovana vest, da je podlegel bolezni. Umrl je v starosti 78 let. V knjigah militarizma bo slavljen—in je slavljen—kakor ni nihče, ako je veliko koristil človeštvu. Maršal Foch je bil junak dneva tekom vojne, in dalje; on je poveljeval armadi, ki je bila zmagovita. Bil je maršal Francije, vojni genij, patriot, nasprotnik mednarodne kooperacije. Ne bilo bi pravično, če bi rekli, da ni razumel, kaj dela. Toda bil je militarist po poklicu. Mesar kolje, ker zahteva to od njega poklic, in rabelj oboja, ker je imenovan v tak namen. Mi ne pravimo, da je bil maršal Foch nesposoben, ker je bil maršal in vrhovni poveljnik stranke klanja, pač pa, da je svojo sposobnost porabil tako, kakor so ga vodili njegovi toki—ni pa bila porabljena v prid človečanstva. Maršali, generali, admiralji in vsa taka navlaka živi od navduševanja za vojno.

Maršal Foch je bil pokopan kot junak dneva, kot duševni velikan militarizma, kot patriot, kot rešitelj Francije in zaveznikov pred navalom Hunov . . .

Med vojno, oziroma v njenem pričetku je bil ubit največji Francoz tistih dni, Jean Jaures. Boril se je za družbo ljudi, v kateri ne bo treha armad in maršalov, in ne ubijanja na debelo. Ni bil pokopan s slovesom in uradnim pompom kakor je bil maršal Foch, toda čez generacijo ali dve bo Jaures Focha daleč prerastel in potem bolj in bolj. Jaures je bil voditelj armade, ki vodi človeštvo v novo uredbo mednarodne kooperacije in bratstva. Maršal Foch je bil poveljnik armade, ki je ostanek barbarizma, kateremu je usojeno izginiti.

Jugoslavija baje postane uradno

Jugoslavija

DIKTATURA V JUGOSLAVIJI se razvija tako, da se pravzaprav nikamor ne razvija in zato se tudi nihče po svetu ne zanima zanjo. Ljudstvo jo je sprejelo hladno in brez odpora. Bilo je slabo pod "parlamentarizmom", toliko slabo, da so pričakovali od kralja vsaj pošteno administracijo, katere jim prejšnji kabineti niso dali. Na Hrvaškem so se diktature celo odprto veselili, misleči, da znači novo stanje udarec v obraz velesrbstvu. Toda želje varajo. Na Hrvaškem imajo danes baje samo še eno željo: Razpad Jugoslavije in ustanovitev hrvatskega kraljestva. Bržkone ostane tudi to le želja, kajti v interesu ljudstva današnje Jugoslavije je, da ostane skupaj, da dela skupaj, in pa, da se loti dela za GOSPODARSKO povzdigo dežele.

Poročajo, da kralj Aleksander želi povratek

ustavne vlade čimprej, ali preje hoče uvesti še nekaj temeljnih reform v izenačenju zakonov, šolstva, pravosodstva, itd. In poročajo, da misli odpraviti državi uradni naziv "Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev", ter jo nazvati enostavno z "Jugoslavijo". Ime—pravijo včasih—ni važno. A dogaja se, da ima v gotovih slučajih veliko važnost. In če je Aleksander prišel do zaključka, da odpravi sedanji uradni naziv svoji državi, ter ga nadomesti z "Jugoslavijo", bo storil zelo pameten korak. Mržnje med Hrvati in Srbi so neodpušljive, kajti oboji kolnejo in molijo Boga v enem in istem jeziku.

Leon Trocki o povprečnosti

JOSIP STALIN je diktator po poklicu. Trockij pravi o njem, da je povprečen *praktičen* političar. To tudi pojasni, čemu njegovi uspehi deset let po revoluciji. Idealisti Trockijeve vrste, ki so bili pozvani na vodstvo v dnevnih viharjev, so se, kar se ruske revolucije tiče, preživeli. Danes potrebuje praktikov, ki store zanjo kolikor jim je v mejah okolščin mogoče. Stalin je res "praktičen" in bo svetu znan dokler bo vrhovni krmar Sovjetske Unije. Potem se bo nanj počasi pozabilo, Trockij pa ima lahko zadoščenje v tem, da ni on niti v prognanstvu "pozabljen".

"Popustljivost" ruskih monarhistov

RUSKI MONARHISTI, ki so se raztepli po padcu carizma po Evropi in drugod po svetu, so grozili leto za letom, da pride dan obračuna, in da bo familija Romanov zopet zasedla prestol ruskega carja.

Tega je nad deset let, in o prestolu ni ne duha ne sluha. Rusko revolucija ga je izpulila s koreninami vred. Dogaja pa se, da se sorodniki bivšega carja še vedno oglašajo—da še vedno sanjajo o povratku v Rusijo kakor so jo poznali nekoč. Dne 16. marca je bil v Berlinu objavljen manifest ruskih monarhistov, v katerem se po smrti "velikega kneza" Nikolaja Nikolajeviča proglašajo za edino upravičenega naslednika na ruski carski prestol veliki knez Ciril. Ciril je še mlad fant, po prevratu živi v zapadni Evropi, in je spoznal, da carizma, kakor je bil, ne bo NIKDAR nazaj. In ta fant—mož, veliki knez ali kakor ga že hočemo imenovati, misli, da če Rusija postane zopet monarhija, je on edini "legalni" kandidat. Da pa "potolaži" sedanjost—"novo dobo", in jo pridobi zase, je dne 16. marca, kot omenjeno, v svojem manifestu obljubil: Splošno volilno pravico in ohranitev sovjetskega sistema. Samovlado okrajev in občin. Osemurni delavnik. Socialno-zavarovalniški sistem za delavce v slučajih brezposelnosti, starosti itd. Priznanje delavskih strokovnih unij. Priznanje, da je zemlja, ki so jo vzeli tlačani grajščakom, njihova brez odškodnine.

Lepe obljube, ali vzlic njim Ciril ne bo dobil prestola, razen med ruskimi monarhisti v Berlinu in Parizu.

Nad dva tisoč življenj za premog

V prošlem letu je bilo ubitih pri delu glasom statistike, ki jo je objavil department za trgovino, 2,171 premogarjev. Od tega števila je bilo smrtno ponesrečenih v rovih mehkega premoga 1,724 premogarjev in v antracitnih 447. Nad 20,000 je bilo poškodovanih, oziroma poabljenih.

Meseca januarja t. l. je bilo ubitih pri delu 177 premogarjev. Tudi februarja je bilo več nesreč, ki so obdržale število ubitih na "povprečni" lestvi.

Dne 21. marca se je dogodila eksplozija blizu Parnassusa v Pa., v kateri je poginilo okrog 50 premogarjev. Odigrali so se prizori, kakor vselej pri takih nezgodah. Plač žensk in otrok, arogantnost kompanijskih in drugih policajev, prijaznost bossov—vse to je združeno z eksplozijami.

Januarja to leto je bila največja eksplozija v premogovniku v Kingstonu, W. Va., v kateri je bilo ubitih štirinajst rudarjev. Število smrtnih nezgod vzlic mnogim izboljšavam, varnostnim napravam in paznosti narašča, kar znači, da je pohlep po profitu na račun življenj premogarjev večji, kakor pa prizadevanje, da se varuje njihova življenja.

Volitve v italijanski "parlament"

Običaj je, da se ljudstvo zanima za volitve, v katerih se bori več strank za mandate. A zanima se tudi več ali manj za volitve v Mussolinijev parlament v Italiji, dasi ni smel kandidirati nihče brez dovoljenja vodstva fašistične stranke, in volilcem je dano na "prosto voljo", da glasujejo za listo kakor jim je predložena, ali pa proti. "Kdor glasuje proti, si ga bomo zapomnili," je dejal eden vrhovnih poveljarjev črnih srajc. Tajnik fašistične stranke pa je zagrozil ljudem: "Pazili bomo na vse tiste, ki se ne udeležijo volitev. Mi hočemo, da ljudstvo Italije pokaže, ali je z ducejem, ali proti njemu."

Novi parlament, kakor si ga je zamislil Mussolini z odobrenjem vrhovnega sveta svoje stranke, šteje 400 poslancev. Kandidate vanj so nominirale organizacije po poklicih, toda le tiste, ki jih priznava fašizem za "legalne". Vsi nominirani kandidatje so bili končno predloženi glavnemu vodstvu fašistične stranke, ki ima po ustavi pravico črtati vsakega, ki ga ne odobrava, in dodati namesto njega kogarkoli, neglede, če je bil prej nominiran. Fašistična stranka, kar pomeni Mussolinija, ima "ustavno" pravico nominirati parlament 400 poslancev, in ljudstvo ima na gotov dan nalogo — seveda

po ukazu — da gre na volišče in se izreče za ali proti izbrani listi. Ljudje so prisiljeni glasovati in glasujejo večinoma tako kakor je prav gospodarjem. In čemu ne bi — saj glasujejo v prilog gospodarjem celo v tistih deželah, kjer jih ne strašijo z bajoneti!

Parlament, kakor si ga je zamislil fašizem v Italiji, je farsa, dasi je med izvoljenimi 400 poslanci res mnogo sposobnih oseb. Toda NISO poslanci. Ko hitro se zameri eden ali drugi poveljarjem fašizma, ni več poslanec, nego le "izdajalec", čigar edina dolžnost je še plačati "kazen". Diktature v Italiji, Rusiji in Španiji imajo "vsaka svoja pota", toda ne gre gladko po zasnovanih načrtih, in zato jih spreminjajo vsi. Diktature so lahko zgodovinski pojavi, dogode se lahko v gotovih fazah razvoja te ali one dežele, ne morejo pa nadomestiti ljudske vlade. Ljudstvo, če je nevedno, če ni sposobno za demokratsko vladavino, je prisiljeno, da se pod pritiskom razmer ukloni diktaturi. Toda te niso trajne. Propadle so vselej v vsakem slučaju — bilo že v korist ali škodo prizadete dežele.

Koncert "Zarja" v Clevelandu bo v nedeljo 7. aprila

Clevelandski slovenski pevski zbor "Zarja", ki ima za seboj že lep venci triumfov, priredi svoj koncert v nedeljo 7. aprila ob 7. zvečer v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. Vstopnina je \$1 in 75c.

"Zarja" je imela že mnogo dobro uspelih koncertov, in uprizorila je tudi nekaj operet ter oper — med slednjimi "Turjaško Rozamundo", ki je bila njen najvišji uspeh. Koncert v nedeljo 7. aprila bo dober, program izbran in petje, da se mu boste divili—kajti ime "Zarja" je vam garancija, da v tem zagotavljanju ni pretiravanja.

Zborovodja bo g. J. Ivanush. Po programu sledi veselica, za katero bo igral Ivanušov orkester. "Zarja" zasluži, da ji greste pri tej prireditvi na roke ter agitirate, da bo udeležba čimvečja. Pevci in pevke, ki se preživljajo z raznimi deli v tovarnah in pisarnah, kakor vi, se trudijo, da imamo zbor, kakršen je nam v ponos. In če se tega zavedamo v zadostni meri, bo šla "Zarja" še naprej do še večjih uspehov kakor v prošlosti. Čitajte članek o nji v prihodnji številki.

Ljubitelj slovenske pesmi.

Papagaj pravi

Meni je vseeno, če se Proletarcu spremeni formo ali ne, kajti jaz ga itak ne čitam. Imam dovolj drugih listov.

KAKŠNA BO OBLIKA "PROLETARCA"?

Odločitev je padla—večina je za spremembo

REKLI SMO, da se mora vprašanje oblike "Proletarca" definitivno rešiti do konca tega meseca, kajti ako bi z razpravo le nadaljevali, je na škodi edino agitacija za list. In ker se je do tega datuma izrekla pretežna večina članstva JSZ, za spremembo, začne Proletarec s prihodnjo številko izhajati v obliki časopisa.

Do dne 25. marca so sporočili svoj sklep sledeči klubi in konference:

ZA SPREMEMBO OBLIKE.

Cleveland, O. — Klub št. 27, ki je na svoji seji meseca novembra prošlo leto sprožil to vprašanje. Na eni poznejših sej je sprejel priporočilo, da naj ima Proletarec v novi obliki šest strani velikosti "Prosvete".

Girard, O. — Klub št. 222. V Girardu je Proletarec zelo razširjen in klubovi člani so aktivni v agitaciji za list.

Chicago, Ill. — Klub št. 1, ki se je izrekel za spremembo brez opozicije.

Cleveland, O. — Klub št. 49, čigar delokrog je v Collinwoodu.

Bridgeport, O. — Klub št. 11 je za spremembo v prilog onim, ki pravijo, da bo koristila v agitaciji. V ostalem ugaja članom sedanja oblika.

Milwaukee, Wis. — Klub št. 37, ki priporoča list na 6 straneh, kakor klub št. 27.

Burgettstown, Pa. — Klub št. 19 JSZ.

West Allis, Wis. — Novoustanovljeni klub JSZ. je za spremembo, toda pod pogojem, da bo list večji kakor sedaj.

Chicago, Ill. — Klub srbskih sodrugov št. 20 JSZ. se je izrekel z vsemi proti enemu glasu za spremembo oblike.

Kansas. — Na konferenci JSZ, ki se je vršila 10. marca, so se zastopniki klubov iz nasebin Arma, Gross in Cockerill izrekli soglasno za spremembo.

Girard, O. — Ohajska konferenca JSZ. dne 20. januarja se je izrekla po obširni debati za spremembo.

Bridgeport, O. — Konferenca JSZ. za vzhodni Ohio se je dne 30. dec. 1928 izrekla za spremembo pod pogojem, če to pomeni znižanje stroškov in če bo tudi drugače koristilo listu.

West Allis, Wis. — Konferenca JSZ. za severni Illinois in Wisconsin se je dne 27. januarja izrekla v principu za spremembo, ako bi to pomenilo korak na bolje pri listu, bodisi z ozirom na povečanje ali na znižanje stroškov.

Forest City, Pa. — Klub št. 10 je za spremembo.

Canonsburg, Pa. — Klub št. 118 JSZ. se pridružuje sentimentu za spremembo, ker smatra, da je to v danih okoliščinah v korist lista. Obljubljuje pa Proletarcu lojalnost in podporo neglede kakšna bo njegova oblika.

ZA SEDANJO OBLIKO, TO JE, PROTI SPREMEMBI.

Detroit, Mich. — Klub št. 114, ki je izmed klubov kateri so za ohranitev sedanje oblike, najjačji.

Springfield, Ill. — Klub št. 47 je za revijo, oblju-

buje pa svoje sodelovanje pri agitaciji za list tudi če bo večina za spremembo forme.

Virdeu, Ill. — Klub št. 50 JSZ.

Conemaugh, Pa. — Klub št. 5 je proti spremembi iz razlogov, ki so bili povedani že v raznih dopisih.

Barberton, O. — Klub št. 232 JSZ.

Sheboygan, Wis. — Klub št. 235.

Reprezentiranih v tem sklepanju je nad 20 klubov, od ostalih pa še nismo dobili sporočila. Vsi večji, razen par izjem, so nas obvestili o svojem sklepu, in teh petindvajset klubov predstavlja veliko večino članstva.

Izmed posameznikov, ki so izrazili svoja mnenja v dopisih, so v večini oni, ki so za obliko revije, nihče pa odločno ne insistira proti spremembi. Mnogo jih misli, da bo za Proletarca v vseh ozirih bolje, ako obliko spremeni — predvsem, da bo agitacija zanj veliko uspešnejša kakor sedaj. To poslednje je pri večini glavni motiv, medtem ko pravijo nekateri, da bo sprememba oblike koristila listu v gmotnem oziru. Iz cen, ki so nam jih dale razne tiskarne za novo obliko, je razvidno, da sta samo dve navedli nižje cene kakor jih plačuje list za enak obseg sedaj, vse razen ene pa so navedle nižje cene od sedanje za obseg 4 strani velikosti kot jo ima npr. Prosveta. List štirih strani ne bi pomenil povečanja na čitvu, niti ne bi vplival ugodno v agitaciji, ker bi bil premajhen. V upoštevanje pride torej le list šestih ali osmih strani. V obeh slučajih bi bil povečan od sedanje oblike. Če se odločimo za 6 strani po sedem kolon, bi to značilo dobrih pet strani povečanja sedanje oblike, kar se gradiva tiče, list na osmih straneh pa bi bil povečan za 13 strani sedanje oblike.

Odločili smo se, da začne izhajati na osmih straneh, kar pomeni, da bo list zelo povečan. Kako dolgo bo izhajal v tolikšni velikosti, je odvisno od dohodkov. Čimveč bo agitacije, čimprej se število naročnikov pomnoži, toliko bolj bo zasigurana ekonomska stran in s tem povečanje lista.

Torej je odločeno! Sedaj pa — VSI SKUPAJ — na delo za razširjenje "Proletarca". Naročite po več izvodov skupaj, da jih razdaste med delavce in jih tako seznanite s tem listom. V agitacijske namene pošiljamo Proletarca v zavitkih od deset izvodov naprej po 2c iztis. Deset izvodov torej 20 centov na teden, 50 izvodov \$1 itd. Klub JSZ. v Milwaukeeju je sklenil naročiti 50 iztisov tedensko za razdajo, po nekaj izvodov pa so naročili tudi nekateri drugi klubi in posamezniki. Apeliramo na vse, da store, kolikor morejo v kampanji za povečanje cirkulacije "Proletarca".

Ekonomski položaj v Italiji

Pravijo, da je fašizem pretvoril Italijo v državo produkcije, in da jo je pognal iz zastopavljenosti prav v sprednjo klop, kjer jo mora ves svet respektirati. Mussolini z vsemi svojimi agenti zatrjuje, da jo je povzdignil gospodarsko in moralno, ter da jo je rešil pred kaosom, v katerega so jo vleкли povojni politični toki.

Slika o gospodarskem preporodu Italije ni nič lepša, kakor so gospodarski "preporodi" drugih po vojni prizadetih dežel. A že se pokazujejo simptomi, ki ji povzročajo nemalo skrbi.

Nikjer na svetu ni gonja proti kontroli porodov tako ljuta in stroga kakor v Italiji. Nikjer ni popaganda za čim več otrok večja kakor v Italiji. Vzlic temu število rojstev nazaduje. Kako je to mogoče, se vprašujejo fašistični prvaki, a številk so jasne in se jim reže v obraz.

Brezposelnost je občutna v mnogih deželah. Fašizem v Italiji se je več let hvalil, da je tej socialni hibi temeljito izpodbil tla. Toda številk, ki ne lažejo, govore, da zaposlenost ponehuje; koncem februarja je bilo v Italiji okrog pol milijona brezposelnih delavcev, ali 100.000 več kot v istem času prošlo leto. Tudi izvozna trgovina je bila v prvih mesecih tega leta slabša kot je bila v isti dobi preteklo leto. Vzlic temu, fašistična Italija upa na novo "prerojenje", ki ga ji prinese novi "parlament", v katerem so zastopani "sorazmerno" vsi poklici vseh slojev. V resnici je v njemu zastopan le fašizem, kajti nihče, ki ni bil odobren kot kandidat od vrhovnega sveta fašistične stranke, ni bil niti priznan za kandidata. Razmere v Mussoliniji niso rožnate. Nastajajo težkoče, ki utegnejo v letu ali dveh izpodkopati moralni vpliv fašizma. Mussolini to čuti, pa se je podvizal, da je sklenil pogodbo s papežem, in s tem je pridobil tudi vatikan v pomoč svoji politiki. Neglede kaj še stori, fašizem s svojo diktaturo nad Italijo nima trajnosti.

Člani klubov — ali plačujete članarino redno?

Vsak tajnik vsake organizacije želi kooperacijo članov, in enako jo žele vsi drugi vestni odborniki. Tajnik pa jo potrebuje še posebno, ker ima s članstvom največ direktnega poslovanja.

Ponekod se dogaja, da imajo tajniki naših klubov velike težkoče s člani, ker ne plačujejo redno mesečne doneske. Ako jih ne obiščejo osebno, pa ne plačajo. Nema lokrat je tajnik obdržal kak klub več let samo na ta način. Naravno, da je taka organizacija neaktivna, neglede kako se tajnik trudi, kajti en član ni organizacija.

Sodrugri, vplivajte na vsakega člana, da prihaja na seje, da plačuje redno svoje doneske, in da vzljubi svojo organizacijo, svoj socialistični klub!

HANS KIRCHSTEIGER:

POD SPOVEDNIM PEČATOM

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje.)

Župnik je sedel na voz in komaj je imel še časa, da je dvignil klöbuk v pozdrav. Konja sta že urno zdirjala.

Ako bi nas tudi prevarili sivi lasje, so nam vendar povedale zveste modre oči, da je to kaplan Hercog, ki bi ga bili pred več kakor dvajsetimi leti na njegovem prvem žalostnem potovanju malone vrgli na cesto prav iz te gostilne. Včera, ko se je pripeljal z lastnimi konji, je bil kaj uljudno sprejet. Saj je bil to novi gospod župnik iz Gospojne in gostilničarju je bilo mnogo ležeče na tem, da si ohrani gosta, kadar pride v Raming. Kakšna razlika med onim časom in med sedanjim! Gotovo je razmišljal tudi župnik Hercog o tem, kajti vesel smehtljal mu je preletel čez obraz. Takrat je romal tako žalosten in truden po tej poti v širni svet! Sedaj se pelje z lastnim vozom; lastni konji ga vlečejo v njegovo prvo, pravo domovino. In lepi so konji. Lahko si zaslužijo na polju oves, ki ga jim bo dajal!

Od konj so pohitele njegove misli daleč tja k njegovi sestri. Ona in njen mož sta mu podarila lepa kostanjevca in kočijo. Vrhutega sta mu posodila še pettisoč forintov, kajti prvih pettisoč, ki si jih je izposodil v hranilnici, ne bi bilo izdaleč zadostovalo za ureditev župnišča ter za nakup kuhinjskih potrebščin, gospodarskih naprav, žita in krme. Bilo je treba mnogo poguma, da se prevzame z desetisoč forinti tako propadlo župnišče. A Hercog ga je imel; bil je tudi kmečki sin ter je ljubil in poznal kmetijsko gospodarstvo. Ni mu bilo torej treba izročati vodstva ekonomije navadno bolj predrzni, kakor razumni kuharici.

Izza več kakor enourne vožnje so se boljbolji približevale gore, ljube gore, ki tudi ni mogel tekom dolgih let pozabiti na nje. Že so ga pozdravljali sprednji hribi v temno-zeleni obleki. Ob desni in ob levi so stali; gotovo tudi oni niso pozabili nanj. Poznati ga morajo še, sicer ne bi mogli tako razveseljevati njegovega sreča. Tisti ponosni greben ohkraj potoka je spuščal hladno senco po cesti. Pa gorski potok! Tako urno mu hiti naproti, kakor otrok očetu, ki se vrača s semnja. Visoko poskakujejo valčki in ga pozdravljajo z glasnim petjem v svoji in njegovi domovini. Tam, kjer leži velika pečina v potoku, je poskočila celo cela množica kapljic ob njegovem vozu navzgor; ž njim so se hotele vrniti v gorovje. Kaj so mu imele pripovedovati! Tudi one so šle takrat ž njim v svet, še mnogo dalje kakor on. In čeravno je bil njemu marsikateri dan osoljen — one so morale zavžiti v morju še več grenke soli.

Toda solnce ni pozabilo na svoje otroke, niti ko so bili v velikem morju. Toliko časa so prosili in tako lepo, da jih je solnce končno na nežni lestvi toplega žarka povzdignilo iz morja. Po tej lestvi so sa dvigali višje in višje; tam gori pa je bilo lepo in veselo, ker so lahko pustili vso grenko sol spodaj. Ko so potem opazili v daljni daljavi bele gore, so hiteli dan in noč. Nazadnje so dobili celo snežnobeke peroti in na teh krilih so prileteli na najvišji vrhunec velikega hriba, kjer so našli milijone takih solnčnih otrok v belih oblečicah. Dolgo so ostali tam in bilo je čudovito lepo. Odtod so gledali po širnem, lepem svetu. Solnce jih

je vedno ljubilo. Zvečer, preden je šlo spat, jih je odelo z nežnim rožastim pajčolanom in po leti jim je poslalo mnogo ljubih sestic z zelenimi krilci iz morja, da jim čas ne postane dolg. Ej, solnce je dobro in ljubezljivo! Zato jim je bilo tako čudovito prijetno pri srcu, ko jih je solnce letos prav toplo pogledalo in je reklo:

"Sedaj morate dati zopet drugim sestricam prostora, ki bi tudi rade zapustile morje in priletele sem gor."

Odkar so slekle belo oblečico, niso mogle več leteti, pač pa so lahko tekale in skakljale, mnogo hitreje od župnikovih konj. Kostanjevca sta tekala že počasneje, čim bolj se je dvigala cesta v ozki gorski dolini. Potok pa je skakljal tem hitreje in veselejše dalje.

Nevidno, pa ravno tako hitro je prihajal župniku hladni, dišavni gorski zrak nasproti. Prsi so se mu širile, ko je globoko dihal. Vrgel je smodko proč, da ne onesveti nežne nedolžnosti gorskega diha.

Gore so stopile nekoliko v ozadje in pred njimi se je zasvetila ozka trata, na kateri so bile prve, gospojnski župniji pripadajoče hišice. Toda žena, ki je ravno zalivala cveticam pred malim oknom, in mož, ki je s koso v roki za trenotek pretrgal delo, sta poznala prav tako malo prijazno iz kočije pozdravljajočega moža, kakor koze, ki so grizle cvetice ob meji in so radovedno gledale konje, ne da bi ustavile delo svojih čeljusti.

Novi župnik je prepoznal še vse hišice. Takrat, pred mnogimi leti, so prišli ljudje iz njih, da mu podajo zadnjikrat žuljevo roko v slovo. Zakaj pač ne pridejo danes, da bi ga pozdravili?

Le počakaj, kmalu boš pri njih. Skoraj vsi so tvoji novi sosede, a roke jim ne moreš podati, kajti sedaj stanujejo v tvoji bližini na pokopališču. Veseliš se, da prihajaš v staro, ljubo Gospojno, ki si jo takrat žalosten zapustil. Vas najdeš še kakor takrat, izmed ljudi pa jih najdeš le malo. Nova generacija je dorasla. Kako boš živel s temi ljudmi?

Ne bodi plah! Prav dobro bo tebi in njim, saj prinašaš celo in čisto seboj, kar si odnesel takrat: S pravo ljubeznijo do bližnjega napolnjeno duhovniško srce.

Tam, kjer cesta nagloma zavije na levo, je pogledal dober ljubi znanec na novega gospoda župnika. Tako prijazno se smehlja, kakor se pozdravlja samo ljubelega prijatelja. Visoki hrib s hermelinovim plaščem ob plečih ga pozdravlja.

Sedaj sta prijatelja zopet skupaj. Naj je bil Hercog še tako daleč v pustih podonavskih dragah ali ob skrajnih mejah obsežne škofije za kaplana, povsod je bilo prvo, kar so iskale njegove oči, gospojnsko gorovje.

Žalostno mu je bilo življenje v kraju, kjer ni bilo videti ničesar drugega, kakor daleč naokrog ilovnate hribočke brez gozda in drevja. Če je rasel na takih holmih tudi najboljši ječmen, so se mu zdeli vendar kakor stena, izza katere mu gineva srce v hrepenenju po gorah. Kadar pa je prišel v ravnini do točke, odkoder je pri jasnem vremenu in prozornem zraku v najdaljni daljavi lahko videl svoje ljubljene gore na robu širne planjave, četudi v tako nežnih obrisih kakor risarijo finega pajčolana, tedaj je poletelo njegovo hrepenenje čez reke in čez ravan. Cele ure je tedaj lahko stal na mestu pa gledal na stotere vrhove in zobce, dokler ni našel hriba, ki ga je iskal.

In sedaj mu je stal v starem veličanstvu, v svetlobi letnega solnca tako blizu, da bi ga lahko potipal. Spadal je celo v njegovo lastno župnijo. Čim mu dovolijo dolžnosti, hoče splezati tja gor, da pozabi tam na vse skrbi in nadloge dolgih kaplanskih let in da se nadiha

sveže moči in novega poguma za novo župnijsko nalogo.

Pogreznjen v take sanjarije in spomine je gledal župnik še vedno na hrib. Popolnoma je prezrl, da je gledala tudi gospojnska cerkvice že nanj, z voznika pa cerkovnik. Njega seveda ne bi bil mogel videti; ta pa je že opazil kočijo ter je dal znamenje, naj počti topič. Kmalu potem so zvonovi slavnostno zazvonili, da pozdravijo novega gospoda s svečanim glasom in da naznanijo Gospojnčanom približanje novega pastirja.

Niti topičev pok ne bi bil odvrnil župnika od njegovih ljubljenih hribov, da niso skočili ustrašeni konji na stran, tako da je župnika na vozu podregnilo ter ga zdramilo iz sanj in misli. Kočijaž je imel dosti opraviti, da je držal konje, sicer bi bili zdirjali z župnikom vred skozi vas in skozi množico, ki je bila zbrana na kraju vasi.

Župnik je izstopil z voza in občina je pozdravila novega dušnega pastirja, kakor je navada pri taki priložnosti. Voz so v tem potegnili v župnijski hlev, kar je bilo potrebno, kajti konji so se zopet vznemirili, ko so opazili rdeče cerkvene zastave in bele srajčice ministrantov.

Bili so skoraj sami tuji obrazi, ki jih je župnik videl tukaj. Samo eden se mu je zdel jako znan, le spomniti se ni mogel prav, odkod. Ali je bil kriv neprijazni pogled tega obraza ali kak neprijeten spomin, da ga je prijelo hipoma kakor strah in boječnost pred tem licem? A ni se mogel prav spomniti in zato je še enkrat z bolestnim vprašanjem pogledal v te neprijazno nanj zroče oči. Ali tudi drugi pogled mu ni dal odgovora. Mož pa, ki se je dozdeval župniku tako znan, je bil župan in mlinarski mojster Jožef Gros. Slaba vest, ki je dolga leta spala v njem, pa mu je tolmačila župnikov pogled tako, kakor da bi bil hotel reči: "Te že poznam! Morilec Mihe si in še vedno imam tvoj nož, s tem možem pa imam tebe v svoji moči!"

Ako bi bil mogel župnik slutiti, kakšne mračne misli so se predle dalje v mlinarjevi glavi, ne bi bil gledal s tako radostnimi pogledi na propalo župnišče, kjer bo poslej njegova domačija. Cela družba je odšla ob glasnem zvonjenju mimo župnišča v cerkev, kjer je Hercog prvokrat kot župnik molil za svojo občino in obljubil Bogu, da ji bode dober pastir.

Molitvi je sledil pred oltarjem kratek, a prisrčen nagovor, v katerem je takorekoč kot program razkladal besede: "Mir bodi z vami!" Solze ginjenja so mu bile v očeh, ko je prvokrat blagoslovil svoje ljudstvo kot župnik.

To je bilo govorjenja, ko so šli ljudje po končani prvi službi božji novega župnika domov ali pa v gostilno! "Dober pridigar bo — kako lepo izgovarja! — izmed počasnih tudi ni — pa kako mило in prijazno gleda!" Ali še bolj kakor prva pridiga so osvojili njegovi konji spoštovanje kmetov. "Ali si pogledal konje? Priročni je sedemnajst pesti visok — več kakor šest let nima drugi — pa kakšna kopita imajo! — škoda da eden nima zvezdice — seveda ima zvezdico!"

Kmetje znajo govoriti po cele ure o paru konj. Vsaka dobra konjska lastnost je povzročila tudi njih spoštovanje napram župniku. Saj so ponosni na župnikove konje, kakor da so njih lastne živali.

Samo župan je šel nevoljen in jezen napram svojemu mlinu, ne da bi bil popil le eno čašo piva s člani občinskega zastopa.

Tudi v župnikovem srcu je lezla bolečina navzgor. Čeravno je bil sprejem lep in odkritosrčen, učitelja

le ni bilo nobenega poleg. In ravno z učitelji bi rad skupno deloval na korist naroda. Zato ga vidimo že četrt ure pozneje, ko je še sam pozdravil kaplana in ga prosil za zvesto sodelovanje v vinogradu gospodovem, da zapušča župnijo in odkoraka proti stari znani šoli.

(Dalje prihodnjtč.)

Zadruge in zadružništvo.

Piše Anton Kristan.

(Konec.)

V.

Meščansko in kmetiško zadružništvo se je odločilo v glavnem za denarne zadruge, posojilnice in hranilnice. Sem ter tja še za kmetske obrtne zadruge: mlekarne, elektrarne, pašnike in strojne zadruge. Te zadruge ne dajejo namreč veliko opravila; podeželska posojilnica ima po navadi za vodjo g. župnika ali kaplana, ponekod tudi učitelja. "Uradni" dan je po navadi nedelja. Te denarne zadruge so dejansko najlažje. Nahranjen denar se posodi "varno" na posestvo ali se ga pa pošlje v Zadružno zvezo, ki ga da naprej v banke . . . ako ga že posojilnice same ne pošljejo v banke na večje obrestovanje. — Bolj komplicirane so že mlekarske zadruge, po navadi pa tudi tu zadružni mlekar opravi vse delo s pomočjo načelnika. Mlekarske zadruge so pa velikega pomena in velike koristi za kmetiško ljudstvo. Prav tako "strojne" ki pomagajo kmetom uporabljati tehnični napredek. Važne so tudi surovinske zadruge, ki jih tvorijo po navadi obrtniki v vrhu skupnega in s tem ugodnejšega nakupa surovin (usnja, kož, lesa, itd.) Meščansko in kmetiško zadružništvo je z ozirom nase in na ljudi, s katerimi ima opraviti, šlo zelo previdno in praktično na delo. Najpoprej je organiziralo na zadružni podlagi zbiranje denarja, potem pa še-le šlo dalje.

Na Slovenskem so tri meščanske "zadružne zveze" in sicer: v Ljubljani klerikalna "Zadružna zveza", kmetiška "Zveza slovenskih zadrug" ter v Celju napredna (mešana: demokratska in kmetiška) "Zadružna zveza". Vse te tri so revizijske in denarne centrale. Največja je klerikalna Zadružna zveza ki je zbrala težke milijone v svoj delokrog. Celjska "Zadružna zveza" je pa sedaj v težkem položaju, ker je imela oziroma še ima naloženih več milijonov v — Slavenski banki v Zagrebu, ki je pa v konkurzu. Od izida tega konkurza je odvisna njena usoda. Ljubljanska "Zveza slovenskih zadrug" se je precej lepo razvila, ima v svoji sredi močne Kranjske podeželske posojilnice, ki niso in nočejo biti klerikalne.

Te "zveze" imajo prav poceni denar v rokah (po 6—7%) in seve delajo lepe kupčije z njim . . .

V Trstu, v Gorici in v Celavcu obstoji tudi po ena Zadružna Zveza tamošnjih slovenskih zadrug.

VI.

Delavske zadruge so pa najpoprej ustanovile — konzumna društva, ki so oprta edino na svoje člane skromno delovala s tistimi malimi sredstvi, ki so jih prejela od članov — delavcev in malih kmetov; konzumno društvo je najtežja zadruga. Ko odpre prvo svojo zadružno prodajalno, koj je v stinem dotiku s člani. Zadružnik prihaja dnevno v konzumno zadrugo — razpravlja o blagu in o vodstvu —, seve hoče

po navadi v zadružni prodajalni najboljše blago in po najnižji ceni. Društvo samo pa se mora pečati s trgovino in paziti, da prav nakupuje. Člani posojilnice so po navadi poleg tistih, ki so posojilnico ustanovili, samo oni, ki so se pri posojilnici denar izposodili. In taki "člani" najraje ne pridejo blizu; kadar gredo plačat obresti in nekaj na kapital, se potrudijo, da hitro odpravijo, kajti kdo ima rad opraviti z upnikom, ki ima v rokah Tvojo menico?! Poleg tega pa so vse posojilnice še zadruge z neomejeno zavezo, medtem ko so vsa konzumna društva zadruge z omejeno zavezo. *Je ironija pravzaprav.*

V meščanski ali kmetski posojilnici garantira zadružnik dolžnik *neomejeno*, tedaj z vsem svojim premoženjem — ali ne sme črhiniti nobene besede, če ne se mu zagrozi: plačaj nazaj, kar si dolžan. Sta v teh zadrugah pravzaprav dve vrsti članov. V delavskih konzumnih društvah pa je zaveza omejena; tedaj garancija je le tolikšna kot delež — ali vsi člani imajo enake pravice že po naravi stvari same . . .

Delavska konzumna društva morajo zbrati svoj obratni kapital iz članskih deležev ter potom hranilnih vlog članov.

Razvoj konzumnega zadružništva nam je pokazal, da je bila velika napaka, da se niso sočasno z ustanovitvami konzumnih zadrug ustanovljale tudi delavske denarne zadruge, delavske posojilnice in hranilnice.

Ko so se delavska konzumna društva razširila, napravila večja skladišča in začela z lastno produkcijo, so morale poiskati — kredita. Kje? Iti so morale v meščanske hranilne in posojilne zadruge. In tu so se začele ljudem odpirati oči. Posojilnica ki je imela prav veliko hranilnih vlog od delavcev, je mnogokrat odklonila prošnjo delavske zadruge za posojilo *češ ni dosti varno* . . . In ta posojilnica je imela gotovo več denarja od članov prošnjiške zadruge kot ga je ta prosila.

V delavskem zadružništvu, ki se je doslej pečelo le s konzumnimi društvi in semtertja z malimi produktivnimi zadrugami, ki so nastale po štrajkih da se je prononsirale delavce zaposlilo — se je začelo misliti tudi na organizacijo denarja in ustanovljati so se začele delavske denarne zadruge ter delavske zadružne banke.

Delavske "Zadružne zveze" seveda so bile le *revizijske zveze* niso pa bile ob enem denarne centrale, ker niso imele denarnih zadrug v svoji sredi.

Zveza gospodarskih zadrug v Ljubljani je tudi le revizijska zveza zadrug in pa zaščitnica napram oblasti. Ni denarna centrala. Zato se je morala posebej ustanoviti Zadružna banka, ki ima povsem drugo in seve vse težje stališče glede zbiranja denarja za potrebe delavskih zadrug kot — meščanske zadružne zveze, ki so dejansko v glavnem Centrala posojilnic in hranilnic.

VII.

Zadruge v obče so se izkazale kot dobre in potrebne. Vsi sloji so se jih oprijeli. Vsak sloj seve iz posebnih vzrokov. Delavske zadruge so se pa še prav posebno *izkazale* kot nekaj, kar je še manjkalo v popolnilo v delavskem gibanju in sploh.

Nome delavskega razreda je: da se osamosvoji in da s skupno lastjo produkcijskih sredstev izvršuje svojo misijo. Delavske zadruge so najbolj pripraven instrument za to; one polagoma prevzemajo v svoje roke detajlno trgovino (potom konzumnih društev), veliko trgovino (potom velenakupnih družb in nakupovalnih

central ter stopajo v industrijo (potom produktivnih zadrug in konzumno združnih tovarn). Delavske zadruge tudi na denarni trg, v vsaki državi že deluje *zadružna banka*, in z vso paro se organizira poleg mednarodne zadružne blagovne centrale še — Mednarodna Zadružna banka! —

Delavska konzumna ali pa delavska produktivna zadruga koristi tedaj: a) v prvi vrsti članu, ki je vpisan v zadrugo in je deležen ugodnosti skupnega nakupa, b) potem: vsem delavcem v kraju, kjer zadruga deluje, ker zadruge po navadi poskrbijo za Zadružni ali Delavski Dom; c) ter celotnemu delavskemu gibanju kot član v veliki organizaciji, ki — polagoma sicer, ali sistematično, prevzema kapitalističnemu razredu trgovino, industrijo in denarstvo.

Če delavci podpirajo meščanske denarne zadruge s tem, da vlagajo svoj denar vanje je to za te zadruge koristno. Delavci dobe pa obresti in denar je naložen "varno". *Če pa so delavci člani delavskih organizacij, sodelujejo s tem pri delu lastne gospodarske osamosvoje. Če vlagajo denar v delavske zadruge, tedaj ga vlagajo zase, za svoje koristi in za korist lastnega delavskega razreda, ki stremi za preuredbo sedanje krivične človeške družbe.*

Dvoje je: kdor je proti temu, da gre delavski denar v dobre delavske združne organizacije, *ne čuti delavsko, ni prijatelj delavstva.* Kdor je delavec, in propagira naložbe delavskega denarja v kapitalistične svrhe ta je pa nezaveden človek.

"Proletarec" in Narodna tiskarna

"Proletarec" je bil prvi dve leti (1906-7) tiskan v tiskarni češkega socialističnega dnevnika "Spravedlnost", ki je bila na So. Loomis St. blizu W. 18th St. in Blue Island Ave. Tretje leto (1908) pa ga je začela tiskati Narodna Tiskarna na Blue Island in So. Ashland Ave. To je zadnja številka, ki pride iz njene tiskarne. Dvajset let v eni tiskarni — to ni malo za list, ki nima svoje tipografije.

Narodna tiskarna je na zapadni strani Chicaga ena najboljših opremljenih in vsekakor največja češka, če ne celo slovanska tiskarna v tem mestu. Delo, ki ga ima s "Proletarcem", je nji malenkost. Uprava tega lista je bila z njo vedno v prijateljskih odnosih. Proletarec je svoje obveznosti plačeval — toda ne redno. Včasih je naš dolg v Narodni tiskarni narastel na tri tisoč dolarjev in več, kar je za tak list kakor je ta visoka vsota. Čakali so, vedoč, da bomo že kako zvozili skozi — le enkrat smo dobili ultimatum, da jim moramo do tega dne plačati toliko in toliko... Nekaj smo si izposodili, potem pa zbrali kolikor smo največ mogli med čitatelji, sodrugi in somišljeniki, in dolga ni bilo več — starega namreč.

Cene, ki jih nam računa Narodna tiskarna za tisk te oblike v tej velikosti, so nizke, dala pa je zelo visoke v svoji ponudbi za tiskanje v novi formi. Upravni odbor pa se mora pač ozirati na najboljše ponudbe glede cen, četudi se zaveda, da postrežba morda ne bo tako dobra, in da bo za urednika več sitnosti, in da mala tiskarna ne more dati tisto postrežbo, kakor velika, z vsemi modernimi tiskarskimi pripomočki opremljena tipografija.

"Proletarec" je bil prvi jugoslovanski list, ki je prišel v Narodno tiskarno. Njemu so sledili drugi,

kot "Glasilo SNPJ." (pozneje Prosveta), "Radnička Straža", revija "Čas" in pred njo več drugih slovenskih publikacij podobne vrste, nadalje več hrvatskih listov in tudi slovenskih, kot "Glasilo KSKJ." itd. Lahko se reče, da se je Narodna tiskarna razvila v veliko podjetje s pomočjo jugoslovanskih publikacij. Danes tiska večinoma v angleškem jeziku. Proletarec je tudi zadnji jugoslovanski list, ki se je dozdaj tiskal v nji.

Sedanji urednik tu radevolje priznava, da je imel od strani tiskarjev v Narodni tiskarni najboljše sodelovanje, in če bi ga ne bilo, bi se list v nji gotovo ne tiskal toliko let.

Nekaj besed o novi tiskarni, v katero se "Proletarec" preseli, objavimo v prihodnji številki.

NAŠA PRVOMAJSKA ŠTEVILKA

Ker "Proletarec" spremeni obliko, izide letos prvomajska številka v novi formi, da se slovenske in druge delavce po naselbinah z njo čimbolj seznanimo.

Upravni odbor smatra, da je za nas sedaj najvažnejše, da koncentriramo agitacijo za razširjenje Proletarca v obliki kakršno dobi s prihodnjo številko. Prvomajska številka — četudi ne izide kot revija — bo zelo povečana, bo tiskana na boljšem papirju, bo ilustrirana ter bo vsebovala prispevke raznih sodrušnikov kakor npr. naše prvomajske izdaje dosedaj.

Cene pa so letos ZNIŽANE, in sicer velja posamezen iztis le 10c, kar je 15c manj kakor prejšnja leta. Vzrok temu znižanju je, ker hočemo, da izide prvomajska številka Proletarca v obliki časopisa ne manj kot v deset tisoč izvodih.

Poskrbite za naročila, če ne morete več, tedaj vsaj kakih 5 iztisov, če jih naročate kot posamezniki.

Cene so:

Posamezen iztis \$.10
10 iztisov95
25 iztisov	2.25
50 iztisov	4.50
100 iztisov	8.00
250 iztisov	20.00
500 iztisov	38.00
1000 iztisov	70.00

Sodrugi, obljubili ste, da boste delali za razširjenje Proletarca z vso močjo, ko hitro izpremeni obliko. Tu je ena prilika. Mnogo ljudi ne ve, kakšen je Proletarec, kako je urejevan. Naročite jim prvomajsko številko Proletarca, ki jim bo sigurno ugajala, in marsikdo bo postal naročnik. Poskrbite za naročila v klubih in društvih. Sporočite, koliko izvodov želite, upravništvu čimprej. Če morete dobiti kaj oglasov, jih pošljite. Če želite v tem podatke, pišite upravništvu.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

GLASUJTE ZA DELAVSKE KANDIDATE!

MILWAUKEE, WIS. — V torek dne 2. aprila se bodo vršile v državi Wisconsin volitve, ki so deloma lokalnega, deloma splošnega pomena. Volilo se bo šolske odbore, nekaj sodnikov in glasovali bomo glede gotovih zadev, ki so dane na referendum, npr. resolucija socialističnega poslanca Duncana, ki predlaga ukinjenje Seversonove prohibicijske postavice za državo Wisconsin, in o iniciativi, ki predlaga splošno ljudsko glasovanje o 18. amendmentu. Ljudstvo bo imelo ob enem tudi priliko, da spremeni postavico, ki določa sramotno nizko plačo \$500 poslancem za dveletni termin v zakonodaji. Ta mala plača je bila kakor nalušč v prilog velikim kompanijam, ki so izrabile vsako priliko ter metale med te beraško plačane "zastopnike ljudstva" svojo miloščino, in to vselej, kadar so bili njihovi interesi v nevarnosti. Ob enem je ta nizka plača ovirala socialistično stranko pri zasedanju teh poslanskih mest, ker je morala skrbeti za podporo s drugom, ki so zavzemali ta mesta.

Že zaradi teh vprašanj so te volitve za delovno ljudstvo velike važnosti, toda še večjega pomena so zaradi volitev šolskih odborov.

"Kdor ima v oblasti šolstvo, temu pripada bodočnost." Nekako v tem smislu se je izrazil papež Leon XIII. in povedal s tem globoko resnico. Vladajoči razred se je zaveda. S sodelovanjem vseh temnih sil si prizadeva, da podjarmi šole popolnoma in jih preuredi še temeljiteje v gnezda poneumnjevanja, namesto v svetišča prosvete.

Da fanatiki raznih verskih sekt še niso popolnoma zastupili ljudskega šolstva v Ameriki, se imamo zahvaliti mali, toda energični armadi poštenih svobodomiselnih mož, kateri sovražijo vsako nazadnjaštvo in neustrašeno dvigajo svoj glas za obrambo svobode mišljenja, in s tem nadaljujejo tradicionalno borbo, ki je dčila može kakor so bili Lincoln, Jefferson, Ingersoll, Paine itd.

V Milwaukee štiti ljudsko šolstvo pred poplavo nazadnjaštva socialistična stranka. Temne sile so stalno na delu in skušajo uničiti socialistični vpliv v šolah z vsemi mogočimi zvijačami. Namen vladajočega razreda je, da spremeni šole v prave poneumnjevalne zavode, kakor so si jih stvorili nekdanji evropski mogotci, katerim so pripravljale "kanonen futter" ter brezvoljne sužnje.

Predpogoj za obstanek sedanjega družabnega reda je, da se ljudstvom onemogoči samostojno misliti, to "zmožnost" pa se mu vbije najlaglje v šolah.

Ni mi potrebno opisovati razmer v deželi, posebno po industrijah, pripomniti pa je potrebno, da se bo položaj še poslabšal, ako se delavstvo pravočasno ne predrami in ne prične z odločnim bojem za svoje pravice.

Opozarjam torej vse slovenske volilce in volilke, naj store v torek 2. aprila na dan volitev svojo dolžnost in glasujejo za kandidate svojega, to je, delavskega razreda in s tem proti nazadnjaštvu ter zatiranju, in s tem ob enem za boljšo bodočnost svojih otrok in delavskega ljudstva vobče.

Za klub št. 37 JSZ., —k.

IZ KANSASA O ZDRUŽENJU KLUBOV J.S.Z.

Konferenca kansaskih klubov JSZ., ki se je vršila 10. marca na Armi, se je bavila največ z vprašanji, ki so bili že navedena v oklicu za sejo, namreč, 1.) ali naj se klubi v tem okrožju združijo v enega; 2.) Forma Proletarca; 3.) Konvencija soc. stranke za državo Kansas.

Razprava o predlogu za združenje treh klubov te okolice je bila obširna. Argument v prilog združenja je bil, da bo en močan klub lahko izvršil več agitatoričnega dela, in da bo vplivnejši, kakor pa trije mali klubi. Vsled izboljšanih transportacijskih sredstev so naselbine med seboj zblížane, kajti ceste so dobre in vsaki mesec enkrat se lahko snidemo skupaj iz vseh naselbin tega okrožja. Večji klub bo imel pogoje za večjo udeležbo na sejah, in razpravljaj bo lahko o marsičem, kar se sedaj radi malega števila članov ni prinašalo na dnevni red. Odbor združenega kluba, ki bo imel svoj sedež v Armi, je sledeči:

Anton Šular, tajnik-blagajnik. Math Gorenc, zapisnikar. Organizatoriji: Anton Šular, Arma; Louis Markovich, Franklin; Math Ulepik, Breezy Hill; John Kunstelj, Gross; Joe Pilih, Cockerill.

Naloga teh organizatorjev združenega kluba je, da tvorijo vez med naselbinami v katerih živé ter tajnikom kluba, nadalje, da reprezentirajo klub za svojo naselbino, in da mu pridobivajo nove člane.

Gledé forme Proletarca se je ta konferenca po daljši razpravi izrekla za spremembo iz revije v časopis.

Gledé konvencije socialistične stranke za to državo je bilo sklenjeno, da se jo udeležimo po možnosti, če se bo vršila kje v naši bližini, npr. v Pittsburgu ali v Fort Scothu.

Prihodnja redna seja skupnega kluba se vrši drugo nedeljo v aprilu ob 2. popoldne v Arma Moose Hall, kjer je odslej, kot že omenjeno, sedež združenih klubov. Na to zborovanje naj pridejo člani polnoštevno, ob enem so vabljeni tudi somišljeniki, kajti klub je tukaj za koristi vseh nas, zato apeliramo nanje, da se mu pridružijo ter postanejo njegovi člani.

John Kunstelj, zapisnikar konference.

KLUB ŠT. 5 PROTI SPREMEMBI OBLIKE "PROLETARCA".

PARK HILL, PA.—Sodrugom in naročnikom tod okrog je sedanja oblika Proletarca všeč in mnenje vseh je, da je najbolj pripravna in okusna taka kot je. V razlogih, da se jih navedli nekateri klubi in posamezniki v prilog spremembe, ne vidi članstvo našega kluba nobenih neizpodbitnih dokazov, najmanj pa je verjeten argument, da se bodo ljudje potem rajše naročali. Dvomim, da se ljudje naročajo na kak list vsled oblike. Razni naši agitatorji so pokazali, da se naročniki dobi tudi če izhaja list v tej obliki. Kar potrebujemo je torej več agitacije za list, ne pa mu spreminjati formo. Vsebina je glavno, in po nji se list sodi, če je slab ali dober. Le naročniki, ki čitajo, se uče. Tisti, ki bi si ga naročili radi oblike, ali pod pritiskom zastopnika, ne pa zato da bi ga čitali, so slab material za grajenje nove civilizacije.

Članstvo našega kluba je na seji izreklo tudi željo, da se Proletarcu da angleško prilogo in da bi se ga v

ta namen za nekaj strani povečalo. V naših družinah ga bodo potem pogledali tudi odrasčeni otroci in marsikdo ga bo tudi čital. S pomočjo angleškega gradiva si bo s časoma v stanju svoj krog čitateljev znatno povečati.—A. Krašna.

O DOPISIH ZA IN PROTI SPREMENBI "PROLETARCA".

CHICAGO, ILL.—Ko se približujemo končni rešitvi vprašanja o obliki Proletarca, se oglašajo protivniki spremembe od vsepovsod. Posebno v 1122. številki in tudi pred to se nekateri dopisniki zelo trudijo prepričati članstvo ter naročnike, da je za list najboljše, če še v naprej izhaja v tej obliki. Anthony Kastellec iz San Francisca, Calif., celo poziva naročnike, naj se spremembi protivijo ter se izrečejo za sedanjo obliko. Joseph Snoy iz Bridgeporta je na agitaciji za Proletarca poizvedoval glede oblike in mu rad verjamem, da je resnico povedal. On je prepričan, da naj ta oblika ostane. Dvomin, da se je docela poglobil v to vprašanje, ko je pisal dopis; moral bi ga preštudirati z vseh vidikov "Proletarčevih" interesov. Ali res oblika revije odgovarja potrebam političnega pokreta kakor je JSZ.? Ne. Politično gibanje kakor je naše, potrebuje list velikega formata, kar je en dober argument za spremembo.

Drugi je, da bo imel večji apel na čitatelje kot zdaj. Žal mi je, da si nisem tekom svoje agitacije za beleževal one, ki so se pritoževali radi oblike. Proletarrec bi moral biti ne samo po vsebini ampak tudi po obliki vodilni časopis, privlačen v agitaciji za pridobivanje naročnikov. Verjamem, da je mnogo čitateljev, ki ne gledajo na obliko, ampak na gradivo. Ti so se lista privadili in ga bodo čitali neglede na obliko. Tudi je res, da ga marsikdo hrani. Ali argumente za in proti spremembi je treba dati na vago, in tehtnejši naj odločijo.

Agitatorju ni vseeno, kakšen je list. Čimbolj njegova oblika apelira na tiste ljudi, katerim ga ponudi v naročitev, toliko uspešnejši bo pri svojem delu. Sedanja oblika na maso prav nič ne apelira. Jim enostavno ne ugaja. In kdor začne list čitati, pa ga pri tem spremljajo predsodki, mu ne bo všeč, češ, saj so notri večinoma naznanila ter dopisi o klubih, kar me ne zanima. Ko mu ta prva polletna naročnina poteče, je ne bo več obnovil. Drugače pa bo, ako bomo imeli privlačnejšo formo in seveda toliko povečano, da bo imela več čtiva kakor sedanja.

Tudi oglasi so važni za list. S sedanjo obliko nismo mogli dobiti dosti oglasov, in če jo trgovcu pokažeš, razen seveda prvomajske številke, se bo zelo pomišljal in oglas bo najbrž odklonil. Manj odpora pa bo dal, če ga silite, da naj da oglas v časopis. To trdim iz izkušnje.

Dejal sem, da potrebujemo tudi po obsegu večji list, da ne bo toliko gradiva zaostajalo. In dobro je za list, če ima čimveč povesti ter člankov in tudi "kaj novic". To nam bo omogočila nova oblika.

Mnogi zagovorniki sedanje oblike zatrjujejo, da je mogoče Proletarca razširiti tudi v formi revije, samo agitirati je treba. V tej formi izhaja že deset let, a v cirkulaciji vendar ni uspeha. Večno jamranje v dopisih ni agitacija! Jamranje tudi ni znak poguma ter energije, ampak malodušne udanosti. Če bi se lotili dela OBOJI, tisti ki smo za spremembo forme in tisti, ki so proti, in poleg teh še vsi nevtralni sodrugi in somišljeniki, BO DOBIL NAŠ POKRET NE SAMO "PROLETARCA" V OBLIKI ČASOPISA NA OSMIH STRANEH,

PAČ PA S ČASOMA TUDI MESEČNO REVIJO. Naj bo to tudi NAŠ CILJ! Sodrugi, na delo, in dosežen bo!

Klubu št. 27 čestitam, ker je to vprašanje tako posrečeno sprožil in ga dovedel do ugodnega zaključka. Eksekutivi in upravnemu odboru lista priporočam, da iniciativno kluba št. 27 z vso resnostjo upošteva. Kar pa se tiče sodrugov agitatorjev, bomo lahko delali skupaj za list, ko bo imel novo formo, kakor smo delali za sedanjo. "Proletarca" na osmih straneh z angleško prilogo se bomo ravno tako privadili, kakor se je s. Snoy svoje pipe, katero bo gotovo enkrat zavrgel in si kupil novo.—Anton Vičič.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Več člankov, ki so jih nam poslali sotrudniki, je odloženih za objavo v novi obliki Proletarca; isto velja za poročilo tajnika kluba št. 1 o klubovem delu v prošlem letu, nadalje za zapisnik westališke konference JSZ. ter nekaj dopisov.

S prihodnjo številko preneha razprava o obliki, ker je s tem tednom zaključena. Več o tem pove članek na 4. strani. Prosimo pa naročnike in agitatorje, da nam pošljejo svoja mnenja o novi obliki, in pa, da pomagajo pri agitaciji za razširjenje lista.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ." so vplaala društva, socialistični klubi in druge organizacije v mesecu februarju kot sledi:

Številka, društva in kraj	Vsota.
74, SNPJ., Virden, Ill.	\$1.00
47, SNPJ., Springfield, Ill.	1.00
22, SSPZ., Indianapolis, Ind.	1.00
49, SNPJ., Girard, Ohio	12.00
10, SNPJ., Rock Springs, Wyo.	1.50
86, SNPJ., Chicago, Ill.	2.00
14, SNPJ., Waukegan, Ill.	12.00
209, SNPJ., Nokomis, Ill.	2.00
1, SNPJ., Chicago, Ill.	6.00
102, SNPJ., Chicago, Ill.	3.00
88, SNPJ., Moon Run, Pa.	6.00
268, SNPJ., Ely, Minn.	12.00
267, SNPJ., Sublet, Wyo.	6.00
495, SNPJ., Cheat Haven, Pa.	3.00
54, SNPJ., Glencoe, Ohio	1.50
53, JSKJ., Little Falls, N. Y.	12.00
119, SNPJ., Waukegan, Ill.	12.00
44, SNPJ., Conemaugh, Pa.	12.00
213, SNPJ., Clinton, Ind.	1.00
344, SNPJ., Sheboygan, Wis.	12.00
6, SNPJ., Sygan, Pa.	12.00
19, SNPJ., W. Mineral, Kans.	2.00
282, SNPJ., Little Falls, N. Y.	3.00
81, SNPJ., Red Lodge, Mont.	3.00
80, SSPZ., Herminie, Pa.	6.00
304, SNPJ., San Francisco, Calif.	6.00
7, JPZS., Milwaukee, Wis.	6.00
190, SNPJ., St. Michael, Pa.	2.00
473, SNPJ., Saginaw, Mich.	6.00
412, SNPJ., Firestone, Colo.	9.60
Club "Slovenia," San Francisco, Calif.	6.00
Dramski odsek S.N.D., Waukegan, Ill.	12.00
Pevski in dram. zbor "Bled", Detroit, Mich.	6.00

KLUBI J. S. Z.

1, Chicago, Ill.	2.50
5, Conemaugh, Pa.	2.00
17, Grays Landing, Pa.	1.00
41, Clinton, Ind.	1.00
47, Springfield, Ill.	1.00
69, Herminie, Pa.	1.00
118, Canonsburg, Pa.	12.00

Skupaj \$219.10

Tajništvo J. S. Z.

Slovenski umetnik v tujini in doma v "Spominski plošči"

(Čikaška uprizoritev v nedeljo 7. aprila.)

Ivan Novin je imel dar za glasbo. V domači vasi bi se z njim ne povzpel nikamor, razen mogoče do harmonikarja, potem pa bi se zapil po gostilnah. Tudi dela ni v mejah domače vasi, kakor si ga želi naš Ivan Novin, in ker je le bajtarjev sin, odide v svet. Samo par ljudi je v vasi, ki ga znajo ceniti, ki domnevajo da nekoč še kaj postane. In pa dekle, ki jo ima rad in ona njega.

Veliko je jezikanja o našem Ivanu — ne radi Ivana, ker je šel ta v svet, pač pa vsled tega, ker nagajajo njegovemu dekletu, ki mu je ostala zvesta in čaka srečnega dneva, ki ju združi. Ljubosumna Lojza se huduje še najbolj in pa njen Boltežar. Kaj mislite neki, da postane tisti Novin? In kaj dela, to je vprašanje! Ali sploh kaj dela! Če ni le kak vagabund, ki mu delo smrdi in prihaja do denarja, ki ga je pošiljal očetu, bogve kako . . .

V vasi, kjer se godi ta igra, berejo tudi liste, posebno učitelj. In ta je nekoč v enem takem listu videl, kako je Ivan Novin triumfiral kot virtuoz v Draždanih. Koncertira v velikih mestih v slovitih gledališčih in ljudstvo ga navdušeno aklamira. Vsi se razvesele novice, najbolj pa njegovo dekle in pristavnik Peter. Oče župan skličejo občinsko sejo, kjer sklenejo privedi tako veliko slavnost kakor jo le premore ta občina, umetnika pa povabijo, da ji prisostvuje. Občinski pisar se na vso moč veseli pojedinje — toda kakor strela z jasnega pride do župana uradno sporočilo, da se je Ivan Novin, z domovinsko pravico v tej občini, v tujini totalno pohabil, da je slep, z raztrganimi udi, in občina naj poskrbi, da se ga ji pripelje v preživljanje, ker je brez sredstev. Pisar kolne, ker je ob pojedino, zli jeziki se muzajo Ivanovemu dekletu — češ, no, vidiš, saj smo vedeli, da je tisti Novin le izguba, ki se klati po svetu občini v sramoto, in sedaj ga ji povračajo v breme.

Toda tu se zopet pojavijo zapletljaji — celo intrige so vmes, in končno — ej, to je rajanja in veselja! Vsebina te spevoigre vam bo razvidna, ko boste v nedeljo 7. aprila ob 2:30 popoldne v dvorani ČSPS.

"Spominska plošča", ki ima predigro in tri dejanja, je naša narodna opereta. Skozi vso predstavo se vrste pevski nastopi, ki jih izvajajo solisti, tercet in pa zbor. Vstopnina je nizka — v predprodaji samo 75c, pri blagajni \$1. Razume se, da bodo s to opereto veliki stroški, in odbor je določil nizko vstopnino bržkone zato, ker je računal, da bo razliko pokrtil z običajnim virom, ki ga imamo na veselicah. V tej "običajnosti" so v Chicagu sedaj ovire, in zato bo tudi za naše kulturne organizacije težje. Vendar pa se je zanašati na slovensko občinstvo, da se v bodoče ne bo branilo višje vstopnine, kajti če bi hoteli stroške te operete kriti z vstopnino, bi morala biti \$1.50 rezervirani sedeži in vsi ostali po dolarju. Je pa možnost, da bomo tudi tukaj pokrtili stroške, če bo udeležba dovolj velika. Člani in članice zbora ter kluba se bodo potrudili, da store pri razprodaji vstopnic in v pripravah za predstavo vse kar mogoče, vi pa, ki se boste gotovo veselili lepe igre in petja, sezite po vstopnicah in privedite v dvorano tudi svoje znance. Če vstopnic še nimate, si jih lahko rezervirate po predprodajni ceni, ako pokličete Chas. Pogorelca v urad Proletarca ter mu sporočite, koliko vstopnic želite.

SLOVENCEM V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — Poleg zavoda umetnin (Art Institute) onokraj Michigan Ave. in East Monroe St. je gledališče Goodman, v katerem se predstavljajo le klasične, dobro izbrane igre, ki jih je vredno pogledati. Gledališče je subvencionirano, in zato je v stanju izpuščati ves trash, ki ga predstavljajo vsled profita privatni teatri.

V tem gledališču vzame od časa do časa blok vstopnic, kakih par sto, socialistična organizacija okraja Cook, in to je storila tudi za predstavo igre "Kritik", in sicer za sredo 3. aprila. Predstava se prične točno ob 8:30 zvečer. Vstopnice so po \$1.50, toda dobite jih od stranke po \$1; vsi sedeži so rezervirani. Na to predstavo gre v sredo 3. aprila tudi več Slovencev, ki so že vzeli vstopnice, na vas pa apeliramo, da si jih preskrbite čimprej v uradu Proletarca. Te predstave vam ne bo žal, kajti divilli se boste igranju in enako vsebini igre, ki je, kot rečeno, Sheridanova komedija "The Critic". Goodman teater je lahko najti vsakemu.

Posebno še priporočamo, da pridejo na to predstavo naši diletantje, ker jim bo dala ne le lep užitek, ampak bo zanje tudi dobra šola. — P. O.

MNENJA O OBLIKI PROLETARCA

John Teran iz Elyja, Minn., je veteran v četi agitatorjev za Proletarca. Bil je na fronti za ta list že pred dvema desetletji. V enem pismu z ozirom na tekočo diskuzijo pravi: "Povedal sem vam že pred leti, da sem bil in bom za obliko časopisa."

Max Martz, Buhl, Minn., ki je zastopan v rubriki "Agitatorji na delu" od časa do časa, je istotako za spremembo oblike.

Proslavo 25 letnice S. N. P. J.

prirede

društva "V Boj" št. 53,
in "Strugglers" št. 614

v nedeljo 7. aprila

V SLOV. DEL. DOMU,

15335 Waterloo Rd.

COLLINWOOD, O.

Pričetek ob 2:30 pop. Vstopnina 50c za osebo.

Na programu so deklamacije, instrumentalne sofe, dueti, pevске in akrobatne točke. Saljivi mož z lutko, jig ples itd. Govornik **Filip Godina**, upravnik "Prosvete". Po programu ples v spodnji dvorani, zvečer pa v obeh.

Godba: Cogan's Coconuts in F. Barbič ml.

Torej vsi na to izredno slavnost.

ČESA POTREBUJEMO, DA PRIDE VEČ ŽIVAHNOSTI NA SEJE KLUBA ŠT. 1?

CHICAGO, ILL.—Na prošli seji kluba št. 1 je bilo predlagano, da naj bo gornje-prihodnje diskuzije, in o njemu naj referira pet članov, ki so Fr. Mrgole, Vinko Ločniškar, Angeline Tich, John Rak in Frank Alesh. Imenoval jih je predsednik seje D. J. Lotrih.

Diskuzija o toleranci na prošli seji je trajala nad dve uri. Podani so bili kratki referati, nato je sledila splošna razprava. Pokazalo se je ponovno, kako potrebna nam je taka šola. Razprava je bila stvarna in udeležba na seji precej dobra. Klub je sklenil naročiti pet sto izvodov prihodnje prvomajske številke "Proletarca". Njegov pevski zbor "Sava" vprizori v nedeljo 7. aprila opereto "Spominska plošča" v dvorani ČSPS. Vstopnice v predprodaji so 75c, pri blagajni \$1. Ako jih še nimate, vprašajte zanje kakega člana, ali pa telefonirajte Chas. Pogorelcu v urad Proletarca, da vam jih pošlje.—P. O.

Listu v podporo.

W. Frankfort, Ill.: Frank Jesch, 50c.
 Buhl, Minn.: Max Martz, \$1.60.
 Warren, O.: Jacob Kotar, \$1.00.
 Braddock, Pa.: John Mele, \$1.00.
 Roundup, Mont.: Martin Meznarich, 25c.
 South Fork, Pa.: Jacob Rupert, 50c.
 Skupaj \$4.85, prejšnji izkaz \$85.50, skupaj \$90.35.

KAKO SO IZPADLE VOLITVE DELEGATOV V CLEVELANDSKIH IN OKOLIŠKIH DRUŠTVIH S.N.P.J.

CLEVELAND, O. — SNPJ. ima v Clevelandu in okolici več članov kot v kateremkoli drugem okrožju enakega obsega. Tukaj so njena največja društva, in če bi clevelandski delegatje ter glavni odborniki prihajali na konvencije kot "skupina", bi res tvorili "blok", ki bi bil vsekakor jačji, pametnejši in progresivnejši, kakor pa je bil na konvenciji v Waukeganu Bartulovičev "progresivni blok".

Društvo "Naprej" št. 5, ki je največje društvo v SNPJ., ima po sedanjih pravilih pravico le do dveh delegatov, če pa bi se reklo, da ima recimo vsakih 150 članov pravico do enega, tedaj bi "Naprejeva" delegacija štela več kot dva člana. Za delegata sta bila izvoljena Anton Garden, znan vsled svojega sodelovanja pri Proletarcu in Prosveti ter vsled svojih aktivnosti v raznih organizacijah, in pa Joseph Siskovich, "ki se je raznesel po svetu" vsled svojih svoječasnih kritik o predstavah dram. društva "Ivan Cankar". Druš. št. 53 v Collinwoodu, ki je tudi zelo močno po članstvu, bosta zastopala na konvenciji Frank Barbič in Anton Rupnik. Frank je na glasu kot zelo brihtna glava in dober harmonikar, a njegova velika napaka je, da je socialist. Tone Rupnik pa je bil — ali pa je morda še — na glasu kot generalni vodja slovenskih komunistov v Collinwoodu. Druš. št. 126 bosta zastopal Frank Jerina in Joe Terbižan, oba moža na svojem mestu, posebno ko bosta na konvenciji. Druš. št. 129 je izvolilo Frank Mahniča. Članice društva št. 137 bo-

POTOVANJE V JUGOSLAVIJO

skozi potniški oddelek naše banke je zelo priljubljeno. Skoro vsak dan dobivamo vprašanja za podatke o potovanju iz vseh krajev Amerike od ljudi, ki mislijo iti preko.

Sledite njihovemu vzgledu tudi vi, in če nameravate iti na poset v domovino, se obrnite na nas za potrebne podatke. Mi zastopamo vse parobrodne linije in vas lahko odpremimo kadarkoli sami želite. Izpolnimo vam prošnje za povratni "Permit", pomagamo pri dobavi potnega lista, vizumov in vseh drugih stvari, ki so v zvezi s potovanjem.

Naši zastopniki skrbе za vas in za vašo prtljago ves čas vašega potovanja.

Od časa do časa oglašamo v listih imena vseh potnikov, ki prihajajo ali odhajajo preko skozi potniški oddelek naše banke.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

DENAR V JUGOSLAVIJO POŠILJAMO PO NAJNIŽJIH CENAH

sta zastopali Josephine Močnik in Mrs. Candon. Ženske tega društva so dobro izbirale. Od društva "Mir" št. 142 prideta John Grošel in Louis Kafre. Grošel je bil že član glavnega odbora in imel je celo "portfelj", če pa bo še kandidiral, mu priporočam, naj nikar ne prevzame službe "brez področja". Bo dober delegat, in upam, da bosta z L. Kaferlom izborna orala skupaj za mir od društva "Mir". Druš. št. 147 bo zastopal "večni popotnik" Anton Jankovič. Marsikdo izmed delegatov, ki ga ni videl že dolgo, se bo lahko sešel z njim ob tej priliki. Druš. št. 158 bo zastopal Matt Debevc, št. 257 (West Park) Frank Košak, druš. št. 312 Ciril Blaško, in št. 450 ("Cvetoči Noble") Matija Klemen, Druš. št. 477 je izvolilo nekega Hrvata, čigar ime mi ni znano ko pišem ta dopis, angleško poslušajoča društva pa bodo zastopali, št. 566, J. Tekavec ml.; št. 614, John Lokar ml.; št. 590, Anton Drožina.

V druš. št. 17 v Lorainu je izvoljen Joe Kante in pri druš. št. 48 v Barbertonu Joe Gabrovšek.

Skupaj šteje clevelandski in okoliški "blok" 23 članov. Pravijo, da "klevelandčanje" v vsakem slučaju skupaj drže, kar pa ni res. K tem delegatom je treba dodati še nekaj odbornikov SNPJ. V Clevelandu so štirje. Vrhovni zdravnik dr. Kern, Fr. Somrak, Ludvik Medveshek in Anton Abram. Somrak se peča z denarjem, Medveshek se ukvarja z gospodarstvom (prigodila se je nezgoda, ki je tega energičnega človeka porinila v bolnišnico, in sedaj se zdravi zopet

doma), in Abram pa si muči glavo z moralnimi zadevami jednote, ker je član bolniškega odbora. Upam, da bo ponovno izvoljen, toda ne brez "področja". Z glavnimi odborniki vred šteje delegacija tega okrožja 27 članov. Slovenci so jih imeli v dunajskem državnem zboru največ 21. Kot drugod, imajo tudi tukajšnji delegatje prepričanja, da si mislijo eni, da je to "proti pravilom". Mislim, da okrog 10 izmed njih je sodrugov, kakih 7 je somišljenikov, dva sta komunista, za ostale pa še ni prav jasno, kaj da bodo. Eni so nevtralni včas na to, včas na drugo plat.

Članstvo je imelo pred seboj iniciativo, ki je predlagala, da naj bo sedež prihodnje konvencije SNPJ. Cleveland. Žal, da se mu je zdelo naše mesto premajhno. Uverjen sem, da bi se tu dobro počutili in tudi delo ne bi izvršili nič slabše kakor ga bodo v Chicagu. Še par tolažilnih besed: Vi zgagarji v Chicagu, Klevelandčanov se nič ne bojte, ker niso maščevalni, zraven tega pa se bodo trudili, da se konvencija hitro konča v interesu SNPJ. in se tako čimprej povrnejo v "metropolo". — *Poročevalec.*

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. So drugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

KNJIGARNA "PROLETARCA".

Največja izbira najboljših slovenskih knjig v Ameriki. V zalogi tudi angleške knjige, med njimi najnovejše Upton Sinclairjevo delo, povest v dveh knjigah, **BOSTON.**

Cena za to knjigo povsod drugod \$5, pri nas \$3.50. Prečitajte cenik pazno in izberite si knjige, ki vam ugajajo. Za večja naročila, bodisi knjižnicam, čitalnicam in klubom, popust. Vsa naročila pošljite na naslov "Proletarca".

IZ MEGLENOSTI V VESELJE

"Dolgo časa sem imela vedno neredno prebavnost in zaprtje. Ne le, da sem bila vedno v slabem stanju, temveč tudi moja koža je bila vedno polna mazuljev in se lupila.

Odkar uživam Trinerjevo grenko vino se je moja kožna barva popolno izčistila, tehi grdihi potex in sprememb barv, in sedaj sem čisto zadovoljna."

Mr. K. D. Stewart,
Hammond, Ind.

Očisti kožo od znotraj ven

NEPREBAVNOST POVZROČA MNOGOKRAT SLABO BARVNOST

Nobena ženska bi ne smela dopustiti lojenosti, pegasto ali umazanost kože. Vsak poskus, da se to skrije z naobraznimi praški in kosmetiki, je samo izguba časa. S pomočjo dobre prebavnosti, do katere pripomore Trinerjevo grenko vino, boste dobili gladko baržunasto kožo, krasne poteze in naravno rožnato rdečo, zdravo

barvo. Namesto kroglic in drugih prasilnih odvajalnih ali žgočih stvari, vzemite rajše prijetno kalifornijsko vino, ki vsebuje casearino in zdravilna zelišča, pred katerimi se hitro podajo vsi ikrobi. Pri vašem lekarnarju—\$1.25. Zapomnite si, Trinerjevo grenko vino je za prebavo in odvajalno.

TRINER'S BITTER WINE

Poskusna steklenica
BREZPLAČNO

Pišite na Jos. Triner Co.,
1333 S. Ashland Av., Chicago,
Ill., za brezplačen vzorec
Ime
Naslov
Mesto drž.

JOSEPH SNOY O AGITACIJI V PENNI IN O OBLIKI LISTA.

BRIDGEPORT, O. — Članstvo kluba št. 11 je na redni seji sklenilo, da ugodni onim klubom, ki so za spremembo oblike, prvič, ker jim je treba dati priliko, da dokažejo svojo voljo za povečanje agitacije za list, in drugič, ker je naša želja, da se to vprašanje reši na način, da bomo potem VSI agitirali, neglede na obliko. Kar se tiče članov tukajšnjega kluba, so s sedanjimi obliko popolnoma zadovoljni, in vzrok našemu sklepu je torej le ta, da želimo več enotnosti in več navdušenja v agitaciji za Proletarca.

Poročal sem v prejšnjem dopisu, da odidem zopet za nekaj dni na agitacijo za Proletarca v Penno, kar sem storil. Omenil sem, da na mojem prvem obisku ni nihče naročnikov imel pritožb proti obliki, in isto moram potrditi sedaj. Imeli pa so ljudje razne druge izgovore, kakor sem jih omenil v prejšnjem poročilu. Bil sem v Braddocku, Pittsburghu in Canonsburgu. Zahvaljujem se sodrugom in somišljenikom v teh naselbinah za sodelovanje, postrežbo in vljudnost, katere sem bil deležen, predvsem s. John Rednaku v Braddocku, John Banu ter Jos. Hrovatinu v Pittsburghu, Anton Jordanu v Millvalu, J. Terčelu, John Progarju in Jakob Balohu v Cannonsburgu. Največ zabave mi je delal s. J. Baloh. Zelo dobro bi bilo, če bi tudi tukaj imeli kakega šaljiveca-igralca kakor je s. Baloh.

V naprednih aktivnostih prednjači med omenjenimi naselbinami Canonsburg, kjer je tudi največ naročnikov Proletarca in klub ima prilično članov ter mnogo somišljenikov. Kar se tiče naselbin Braddock in Pittsburgh, nimajo zadosti marljivih agitatorjev. Kar vas

je, pojdite z delom naprej, in ne pustite, da bi naše gibanje zaspalo. To se posebno Braddocka tiče. Razmotrivajte o tem na prihodnji konferenci v Pittsburghu, ki se vrši 28. aprila. V Pittsburghu sta najbolj delavna za našo stvar John Ban in Jos. Hrovatin, toda v tako obsežni naselbini je to kakor kaplja v morju. Sodrugi v Mellonovem mestu, glejte, da pridete zopet na mapo kot velika aktivna postojanka JSZ. V Braddocku drži našo zastavo pokoncu John Rednak. Babi pa sodelavcev, kajti brez teh ni življenja.

Joseph Snoy.

Agitatorji na delu.

Naročnin na Proletarca so poslali:

Joseph Snoy, na agitaciji v Penni	22
Frances Zakovšek, No. Chicago, Ill.	6
Lawrence Frank, Barberton, O.	4
John Terčelj, Strabane, Pa.	3
Jacob Rožič, Milwaukee, Wis.	3
Anton Šular, Arma, Kans.	2
Joško Oven, Chicago, Ill.	2
Andrew Možek, No. Chicago, Ill.	2
Frank Ursitz, Sygan, Pa.	2
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	2
Nace Žlemberger, Glencoe, O.	1
John Kosin, Girard, O.	1
Frank Zerovec, Kenosha, Wis.	1
Frank Gregorin, Little Falls, N. Y.	1
Joseph Robič, Yukon, Pa.	1
John Teran, Ely, Minn.	1
Tony Zaitz, Forest City, Pa.	1

Koliko izvodov "Proletarca" zahaja v vašo naselbino? Ali bi se moglo število naročnikov povečati? Poskusite!

Dr. Otis M. Walter

ZDRAVNIK IN KIRURG

4002 West 26th Street, Chicago, Ill.

Uradne ure v uradu:
Od 2. do 4. popoldne in od 6. do 7:30 zvečer.
TEL.: LAWDALE 4872.

v Frances Willard bolnišnici
od 9. do 10. dopoldan ob torkih, četrtnih in sobotah.

ROYAL BAKERY

SLOVENSKA UNIJSKA
PEKARNA

Anton F. Žagar,
lastnik.

1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.
Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je
treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

OGDEN HIGHWAY GARAGE

Gasolinska postaja in zaloga
avtomobilskih potrebščin.
Popravljamo avtomobile.
Se priporoča Slovencem.

John Thaler & Cyril Obed
lastnika.

4841 Ogden Ave., Cicero, Ill.

Tel.: Cicero, 2687.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedla.
Cene zmerne. Postrežba točna.

Frank Mivšek

COAL, COKE AND
WOOD. GRAVEL

Waukegan, Ill.

Phone 2726

O OBLIKI LISTA, RAZPRAVI O PROVIZORIČNIH PRAVILIH SNPJ., DELAVSKIH RAZMERAH I.T.D.

FOREST CITY, PA.—Kot je razvidno iz prošlih številčk Proletarca, začne meseca aprila izhajati v novi obliki. Tudi tukajšnji klub št. 10 JSZ. se je na prošli seji izrekel za spremembo. Morda bo potem zanimanje za list res večje vsaj od početka, ker radovednost mika in bo pridobila novih čitateljev.

Sledeč vsem tem razpravam o listu, ki se pojavlja jo od leta do leta, sem končno začel misliti, da bo drugačna forma res prinesla več uspeha, in ker za svoje trditve vsakdo navaja kake razloge, nočem biti izjema v tem pravilu. Eden n. pr. je ta: V naselbinah, kjer je še močan klerikalni vpliv, je precej ljudi, kateri bi se Proletarca toliko ne branili če ne bi imel rdečih platnic. Imel sem priliko opazovati došlece na pošto. Dohbili so pisma in liste, med njimi ta ali oni tudi Proletarca. Druge časopise je spravil v žep, da so bili njih naslovi vidni, medtem ko je Proletarca skrbno skrnil od znotraj drugih listov. No, in morda potem, ko se spremeni oblika in bo podoben drugim listom, bo enim ljudem prihranjen trud skrivanja.

Zadnje tedne prihaja v društvih SNPJ., posebno pa v njenem glasilu na vrhunec razprava o provizoričnih pravilih in o pravilih sploh. Prosveta je napolnjena skoro samih razprav, ki jih je toliko, da jih priobčuje celo v neobligatnih izdajah. Vsake sorte mnenja se čujejo, veliko ponavljanja in še več kritike. Zelo glasni so npr. proti povišanju plač glavnim odbornikom. Za SNPJ. je marsikatero vprašanje važnejše kot pa plače njenih odbornikov, a izgleda, da se njenih težjih problemov ljudje ogibljejo. Morda zahtevajo preveč truda in pa misliti je treba poleg. Najpametnejši in najbolj konstruktivni nasveti prihajajo iz vrst naših sodrugov ter somišljenikov. Izmed teh mi najbolj ugaajo članki, ki izhajajo pod naslovom "Problemi in naloge SNPJ." in jih piše naš urednik. Iz njih dobi človek veliko več nego iz suhoparnih ponavljanj in neumest-

nih argumentiranj, ki jih nekateri mlatijo menda največ radi tega, da se njihova imena svetijo med zanimalci za SNPJ. Članki, ki jih piše s. Zaitz, bi bili zelo na mestu za razprave na sejah društev. Čimbolj so člani poučeni o svoji organizaciji, toliko bolje. Posebno velja to za delegate. Gotova skupina, ki deluje pod različnimi maskami po naselbinah, se pripravlja, oziroma ruje znotraj in zunaj SNPJ. in bo ruvarila tudi na konvenciji. Če se jo hoče napraviti čimmanj škodljivo, se morajo jednoti lojalni delegatje o nji dobro poučiti, pa bodo sklepali lahko mirno, ne da bi bilo treba dolgovernih debat. Delegat, ki pride na zborovanje nepripravljen, pa čeprav je dobrih, poštenih misli, ne more konvenciji in s tem svoji organizaciji koristiti, kakor bi ji, če bi mu njeni problemi bili znani in bi premišljeval tudi o izboljšavah.

Pisal bi to v Prosveto, a ker so sedaj tam prekomerno natrpani z dopisi, sem pa omenil še to kar tukaj mimogrede. Delegat društva št. 124 je August Gostiša.

Delavske razmere so na ničli. Nič prave prosperitete ni v tem kraju, kar je treba sporočiti Hooverju, da ji kot dober inženjer pokaže pot tudi k nam.

Skoro vsak teden dozdaj nas je obiskala smrt ter zmanjšala število Slovencev v naselbini, katero zadnja leta jako pada. Kljub vsemu pričakujemo, da bo enkrat boljše, čeprav v prošlih predsedniških volitvah nismo zmagali s Smithom.—Tony Zajc.

KONCERT "LIRE" BO V NEDELJO 14. APRILA.

CHICAGO, ILL.—Spomladanski koncert pevskega zbora "Lira", ki bo v nedeljo 14. aprila v dvorani S. N. P. J., bo nekaj posebnega, kajti predvajane bodo poglavja iz znane slovenske opere "Gorenjski slavček". S to prireditvijo bo ponovno ustrezno vsem onim, ki prihajajo na njene koncerte, da čujejo lepoto slovenske pesmi. Zapomnite si datum, ki je nedelja 14. aprila popoldne. Posezite po vstopnicah v predprodaji.—A.B.

ANTON ZORNIK HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford
2212-2213. Uraduje od 2. do 4. pop., in od 6. do 8.
zvečer izvzemai srede in nedelje.

Tel.: Crawford 2893. Tel. na domu Rockwell 2816

Dr. Andrew Furlan

slovenski

ZOBOZDRAVNIK

3341 West 26th Street, Chicago, Illinois

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina različnih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbera različnih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

ZMERNE CENE IN TOČNA POSTREŽBA.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

CENIK KNJIG.

(Nadaljevanje z 2. strani platnic.)

Meško Ksaver: Dve slike, broš.50	Atila v Emoni in Romanca, broš.50
Meyring G.: Golem, roman, broš. 50c, vez.75	Balade in romance in "Stara pravda", broš.50
Milčinski Fran: Drobiž, vezana65	Jadranski biseri, fina vezba	1.25
Gospod Fridolin žolna in njegova družina, vezana	.35	Junaki, epske pesnitve, fina vezba	1.25
Igračke, črtice, vezana	1.00	Mučeniki, slike iz naše protireformacije, fina	
Muhoborci, črtice, vezana75	vezba	1.25
Miller-Steržaj: Zvonarjeva hči, povest, broš.50	Primož Trubar, zgodovinska epska pesnitev, vez.	.65
Milovršnik Fr. J.: Boj za pravico, povest, broš.50	Bezruč Peter: Šleske pesmi, vez.50
Murnik Rado: Jari junaki, humoreske, vez.80	Debeljak Ante: Solnce in sence, broš.50
Na Bledu, povest, vez.75	Debeljak Ante: Moderna francoska lirika, vez.75
Znanci, povesti in orisi, vez.85	Glasar Janko: Pohorske poti, broš.35
Ženini naše Koprnele, satiričen roman, broš.35	Gloser Cvetko: Sto let slovenske lirike, od Vodni-	
Novačan Anton: Naša vas, broširana	1.00	ka do moderne, broš. 90c, vez.	1.25
Samošilnik, 10 povesti, broš.75	Fontaine Jean de la: Basni (iz franc. prevel I. Hri-	
Nušič Branislav: Občinsko dete, roman dojenčka,		bar), vez.	1.00
broš.50	Gregorič Simon:	
Ob 50-letnici dr. Janeza Ev. Kreka, broš.25	Poezije I. zv. vez.60
Oppenheim C. P.: Milijonar brez denarja, vez.50	Poezije II. zv. vez.	1.25
Orel L. Š.: Pasti in zanke, kriminalen roman iz pol-		Job in psalem 118, vez.75
pretekle dobe, broš.40	Poezije, ilustrirana izdaja, veliki format, vez.	1.50
Pahor Jože: Medvladje, socialen roman, broš.75	Kette Dragotin: Poezije, vez.	1.10
Pregelj I.: Plebanus Joannes, povest75	Kosovel Srečko: Pesmi, broš.75
Pugelj Milan: Črni Panter, povesti in črtice, broš.	.65	Levstik Fran: poezije, vez.80
Puškin A. S.: Pikova dama, povest, broš.40	Machar J. S.: Strup iz Judeje, vez.	1.10
Razne povesti, broširana50	Seliškar Tone: Trbovlje, proletarske pesmi, broš.	
Sándor-Gjalaski Ks.: Jurkica Agičeva, povest, 357		50c, vez.75
strani, broš. 50c, vezana75	Vodnik Valentin: Svojemu narodu, broš.25
Sienkiewicz H.: Z ognjem in mečem, povest iz dav-		Zupančič Oton:	
nih let, vez., 681 strani	3.25	Mlada pota, broš.75
Potop, roman, vez., I. del \$3.25, II. del \$3.00, oba		V zarje Vidove, pesnitve, broš.40
dela skupaj, 1093 strani	6.00	IGRE	
Senoa Avgust: Zlatarjevo zlato, zgodovinska povest		Anfisa, (Leonid Andrejev), broširana50
iz 16. stoletja, broš.75	Benešič trgovec, (Wm. Shakespeare), vezana75
Strindberg August: Bedakova izpoved, broš. \$1, vez.	1.50	Carljeva ženitev—Trije ženini, (F. S. Tauchar),	
Suchy Joseph: Staroindijske pripovedke, s slikami,		dve šalo-igri, enodejanke, broširana25
broš.35	Golgota, (M. Krlež), drama v treh dejanjih50
Tagore Rabindranath: Povestice40	Gospa z morja, (Henrik Ibsen), igra v petih dejan-	
Tavčar Ivan: Zbrani spisi. Vsebina IV. zv.: Cvetje		jih, broširana60
v jeseni in Visoška kronika, \$2.50; vsebina V.		Hrbtenica, (Ivan Molek) drama v treh dejanjih s	
zv.: Izza kongresa, \$2.50; vsebina VI. zv.: Grajski		prologom in epilogom25
pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad,		Julij Cezar, (Wm. Shakespeare), vezana75
\$2.50. Vse tri knjige skupaj	7.00	Kasija, drama v 3 dejanjih75
Toištoj L. N.: Kazaki, kavkaška povest, broširana,		Macbeth, (Wm. Shakespeare), vezana75
308 strani75	Noč na hmeljniku, (Dr. I. Lah). Igra v treh de-	
Spoved40	janjih, broširana35
Tri povesti (Jetnik v Kavkazu, Starca, Koliko		Othello, (Wm. Shakespeare), vezana75
zemlje potrebuje človek) broš.40	Očiščenje, (Angelo Cerkevnik), tragedija v šestih	
Ljudske pripovedke, broš.75	scenah50
Tomić I. E.: Udovica, povest, 330 str., broš. 50c,		Romantične duše, (Ivan Cankar), drama v treh de-	
vez.75	janjih, vezana85
Turgenjev-Stepnjak: Stepni kralj Lear in hiša ob		Sen kresne noči, (Wm. Shakespeare), vezana75
Volgi, povesti, broš.60	Umetnikova trilogija, (Alois Kraigher), tri enode-	
Trdina Janez: Zbrani spisi, fina vezba, vsebina:		janke, broširana, 75c; vezana	1.00
I. zv.: Bahovi huzarji in Iliri ter Verske bajke		ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPO-	
stare in nove	2.00	DARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE	
II. zv.: Bajke in povesti o Gorjancih	2.00	KNJIGE TER BROŠURE	
III. zv.: Bajke in povesti	2.00	Ali je religija prenehala funkcionirati? Debata ..	.25
IV. zv.: Bajke in povesti	2.00	Cuda in tajne življenja (Dr. Anton Breclj), sploš-	
V. zv.: Izprehod v Belo Krajino	2.00	no življenjeslovje85
(Vseh pet knjig ima 2332 strani. Cena za celo		Elementi moderne izobrazbe, (I. Molek), broš. 50c,	
zbirko \$9.00)		vezana75
Twain Mark: Mali klatež Tom Sawyer, povest, vez.	.50	Idejni predhodniki današnjega socializma in ko-	
Vajanski S. H.: Leteče sence, roman, broš.40	munizma, (Abditus), broš.50
Valentin Vodnik: Zbrani spisi, broš.35	Ilustrirana lepa maska, navodila za šminkanje, vez.	1.50
Valoiska Margareta: Heptameron, povesti40	Materinska pomoč, zdravemu in bolnemu dojenčku,	
Wells H. G.: Zgodba o nevidnem človeku, broš.35	(Dr. Matija Amrozič) s 30 slikami40
Zabavna knjižnica: Vsebina: Zločinci, Madež,		Jugoslavija (Ant. Melik) I. in II. del, broš. \$2.50,	
Mojster Roba in Mladih zanikarnejev lastni živo-		vez.	3.50
topisi, broš. 60c, vez.85	Karl Marx, njegovo življenje in njegov nauk, (M.	
Zakrajšek France: Oglenica, povest, broš.40	Beer)50
Zaljski: Na krivih potih, povest, broš.40	Kratka srbska gramatika, (Dr. Josip Mencej)25
Zola Emile: Polom, roman iz francosko-nemške		Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov,	
vojne 1870-71, vez.	2.00	(Matija Pirc)40
Zorec I.: Zeleni kader, povest, broš.45	Misterij duše, (Dr. Fr. Gostl), poljudni pregled psi-	
PESMI IN POEZIJE		hijatrije, vez.	1.25
Albrecht Fran: Pesmi življenja, vez.50	Naš sadašnji ustavni položaj (Dr. Štefan Sagadin)	.75
Albrecht Ivan: Slutnje, broš.45	Narodnogospodarski eseji35
Aškerc Anton:		O delavskem in socialističnem gibanju na Sloven-	
Akropolis in Piramide, poetični sprehodi po		skem do ustanovitve jugoslovanske socialnodemo-	
Orientu, fina vezba	1.25	krične stranke (1848-1896) (A. Kristan), broš.	
		\$1.00, vezana	1.25

O konsumnih društvih10	smrti Sacco in Vanzettija ter civilizaciji ki ju je poslala na električni stol. Dve knjigi	3.50
Osnutek slov. nar. gospodarstva50	Brass Check, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana	1.20
Politika in zgodovina, (Dr. Drag. Lončar), broš. .	.50	"Debs, His Authorized Life and Letters", (David Karsner), vezana v platno	1.00
Praktični socializem, broš.10	Debs and the War, njegov govor v Canton, O. in pred poroto na sodišču25
Priče evolucije in Adami pred Adamom, (Ivan Molek), broš. 50c, vezana75	Drugless Health, (Jos. H. Greer, M. D.) zdravljenje brez zdravil, broširana	1.00
Proletarska etika in morala, (Ivan Molek), broš. .	.10	End of the World, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vez. .	.60
Psihične motnje na alkoholski podlagi, broš. \$1, vez.	1.50	Evolution of Man, (Wilhelm Bölsche), vezana60
Rastlinstvo naših Alp, (F. Seidl)75	Evolution of Property, (Paul Lafargue), vezana .	.60
Razvoj Socializma od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Zagar)35	God and My Neighbor, (Robert Blatchford), vez. 1.25	
Roparska trojica (Claessens-Molek)35	Goose-Step, (Upton Sinclair). Študija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana	2.00
Slovenska kuharica (S. Felicita Kalinšek), vez., 666 strani, ilustrirana	5.00	Goslings (Upton Sinclair), vezana	2.00
Smernice novega življenja, (Dr. K. Ozvald), broš. .	.50	Hundred Per Cent (Upton Sinclair). Povest patrijota	1.20
Spol ljubezen—Materinstvo, (Prof. dr. Zahor), trda vezba40	Jungle, (Upton Sinclair) povest iz chicaskih klavnic	1.20
Spretna kuharica, vezana	1.40	Jimmie Higgins, (Upton Sinclair)	1.00
Strokovne organizacije v Sloveniji, broš.25	Karl Marx, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana60
Svetovna vojna in odgovornost socializma, (E. K.), broširana50	King Coal, (Upton Sinclair), povest iz štrajka coloradskih premogarjev l. 1913-14. Vezana	1.20
Uvod v Buddhizem (Jos. Suchy)25	Law of Biogenesis, (J. Howard Moore), vezana .	.60
Varčna kuharica (Marija Remec), vezana	1.40	Life and Death, (Dr. E. Teichmann), vezana60
V novo deželo, (E. K.) broširana25	Money Changers (Upton Sinclair), novela iz Wall Streeta, v kateri pisatelj opisuje vzroke finančne krize l. 1907. Zanimiva vse skozi, vezana	1.50
Zadružna prodajalna ali konsum10	Oil, (Upton Sinclair), novela, vezana	2.50
Zadružni koledar 1929, izdala Zadružna založba v Ljubljani50	Outline of History, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani.	5.00
Za staro pravdo, (Fran Erjavec)50	Physician in the House, (J. H. Greer, M. D.) Domači zdravnik, vezana	2.00
Zbirka rudarskih in fužinskih izrazov, (J. Bezljaj)	.30	Republic of Plato, vezana	2.00
Zdravje in bolezen v domači hiši (Bačar, dr. Just). I. del: Sestava, delovanje in nega človeškega telesa; II. del: Smernice zdravega življenja. Ilustrirana, broš. 85c, vezana	1.25	Right to be Lazy, (Paul Lafargue), vezana60
Zgodovina slovenskega naroda (Dr. Josip Gruden), 1088 strani, ilustrirana,	4.00	Roberts Rules of Order, vezana	1.50
Zgodovina socializma v Srbiji, (Fran Erjavec)25	Savage Survivals, (J. Howard Moore), vezana	1.25
Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 45c. Vsi trije zvezki 541 str.	2.00	Science and Revolution, (Ernest Unterman), vez. .	.60
Živčevja človeka (Dr. Alfred Šerko), ilustrirana, 293 strani, vez.	3.50	Sex Science, (Jos. H. Greer, M. D.), znanstvena razprava o spolnih problemih, vezana	1.00
ALBUMI S SLIKAMI		Social Revolution, (Karl Kautsky), vezana60
Tratnik Franc: Bela Ljubljana, vsebuje 10 slik ..	.50	Spies in Steel, (F. L. Palmer) ekspozice spijonažnega sistema na železnem okrožju Minnesote, broš. .	.50
RAZNO		Struggle Between Science and Superstition, (A. M. Lewis), vezana60
Ameriški Družinski Koledar,		They Call Me Carpenter, (Upton Sinclair), trda vezba	1.75
letnik 1916, vezan. .	.40	The Cry for Justice, (Upton Sinclair) vezana	2.00
letnik 1917, vezan. .	.50	The Profits of Religion, (Upton Sinclair). Razprava o izrabljanju ver za privatne interese	1.20
letnik 1919, vezan. .	.50	The Social Revolution, (Karl Kautsky) vezana60
letnik 1920, vezan. .	.65	Universal Kinship (J. Howard Moore), izredno zanimiv spis dokazov evolucije, vez.	1.25
letnik 1921, broš. .	.50	Vital Problems in Social Evolution, (A. M. Lewis), vezana ..	.60
letnik 1922, vezan. .	.75	Yerney's Justice (Ivan Cankar: Hlapec Jernej in njegova pravica. Prevel Louis Adamic) vezana v platno ..	.50
letnik 1922, broš. .	.50	Walls and Bars, (Eugene V. Debs), njegova poslednja knjiga, vezana	1.50
Cankarjeva slika na dopisnicah, 2 za05	Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštno znamke.	
Demokracija, soc. revija, Cankarjeva številka z njegovo sliko10	Vse knjige pošiljamo poštne prosto. Klubom in čitalnicam pri večjih naročilih popust.	
Kres, vezan letnik 1921-22	1.50	PROLETAREC	
Najnovejšje informacije o dobavi državljanstva Zedinjenih držav40	3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.	
O zdravstvenih nalogah soc. zavarovanja, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški)10		
Proletarec, vezani letniki, 1919-20-21-22-23-24-25-26-27-28, vsak	3.50		
ANGLEŠKE KNJIGE			
American Communism, (James Oneal), vezana. .	1.50		
Anarchism and Socialism, (Geo. Plechanoff), vez. .	.60		
Ancient Lowly, (C. Osborne Ward), dve knjigi, 1313 strani, vezane	5.00		
Ancient Society, (Lewis H. Morgan), vezana	1.50		
Boston, (Upton Sinclair), novela o življenju in			

81 različnih spisov povestne, zabavne in informativne vsebine je v

Ameriškem družinskem koledarju l. 1929,

in nad 60 slik ter ilustracij.

Stane \$1, za Jugoslavijo in druge inozemske kraje \$1.10

POŠLJITE DENAR

POTOM BRZOJAVA!

MILLARD STATE BANK

3643-3645 W. 26th St. at Millard Ave., Chicago, Ill.

pošilja denar v Jugoslavijo brzojavno brez posebnih stroškov za brzojav, bodisi v dolarskih ali v dinarskih nakazilih. Poslana vsota bo izplačana na poštne uradu v 3. do 5. dneh, in to brez odbitka.

Mi smo potrosili mnogo časa in denarja, da smo uvedli ta izredni način pošiljanja denarja popolnoma v vašo korist. Poslužite se ga, in nikoli več ne boste skušali na drugi način pošiljati svojega denarja v stari kraj.

Naše brzojavne cene so običajno nižje od poštne cen bodisi katerekoli druge banke.

Za pošiljanje večjih vsot, vprašajte za naše posebne cene.

URADNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer; v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne; v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

se priporoča rojakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Njene ameriške zveze so:
1.) S. N. P. J. v Chicagu. 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd. 3.) Amalgamated Bank of New York, 11—15 Union Square, New York. 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Hranilne vloge obrestuje

nevezane po 5%
vezane po 7%

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Na račun Zadrुžne banke, (On account of Zadrुžna Banka), Ljubljana, Jugoslavia

Zadrुžni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi. Obračajte se v vseh bančnih in podobnih poslih na naš zadrुžni zavod.

"THE MILWAUKEE LEADER"

Največji Ameriški socialistični dnevnik.

Naročnina: \$6.00 za celo leto, \$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 532 Chestnut Street, MILWAUKEE, WIS.

Za delavca je tako potrebno, da čita delavski list, kakor da se umiva, kopa, da ima oprano perilo in osnaženo stanovanje.

Slovenec priporočamo v posečanje

KAVARNO MERKUR
3551 W. 26th St.

(V bližini urada SNPJ in Proletarca.)

Dobra kuhinja—
Dobra postrežba.

KARL GLASER, imeitelj.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki

JE

NARODNA TISKARNA

2142-2150 Blue Island Avenue

CHICAGO, ILL.

MI tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce.

"PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Telefon Canal 4340.

EDINA SLOVENSKA-HRVATSKA TRGOVINA CVETLIC

Izbera svežih cvetlic za ples, svatbe, pogrebe, itd.

Zastop. za Whiting, Ind. in okolico:
S. Grabovac in Jereck, 401 131st St.
Tel.: Whiting 323-R.

"NEW LEADER"

angleški socialistični tednik

Izhaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta. Najboljše urejevan angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita. Naročite si ga tudi vi! Naročnino zanj sprejema "Proletarec"